

De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden in het kunstvakonderwijs

Citation for published version (APA):

Ramaekers, G. (2006). *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden in het kunstvakonderwijs: Kunsten-Monitor 2005*. HBO-raad. ROA External Reports

Document status and date:

Published: 01/01/2006

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Concept, 08-8-2006

De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het **kunstonderwijs**

Kunsten-Monitor 2005

G.W.M. Ramaekers

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt
Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde
Universiteit Maastricht

Uitgave: Informatie en Communicatie HBO-raad

Den Haag, oktober 2006

De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden
van het kunstonderwijs

Kunsten-Monitor 2005

Betreft: afgestudeerden uit studiejaar 2003/2004

De Kunsten-Monitor is onder auspiciën van de HBO-raad en in opdracht van de hogescholen uit het kunstonderwijs ontwikkeld door het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA), Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde van de Universiteit Maastricht, en wordt uitgevoerd in samenwerking met DESAN Research Solutions te Amsterdam.

Auteur

G.W.M. Ramaekers

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt
Faculteit der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde
Universiteit Maastricht

Uitgave

HBO-raad
Prinsessegracht 21
Postbus 123
2501 CC Den Haag
Telefoon 070 - 3 12 21 21
Telefax 070 - 3 12 21 00
E-mail post@hbo-raad.nl

Prijs €***, inclusief verzendkosten en BTW

ISBN ***

© Copyright HBO-raad, oktober 2006

Ten geleide

Inhoudsopgave

	Bladzijde
Voorwoord	
Samenvatting	
1 Inleiding	
1.1 Kunsten-Monitor 2005	
1.2 Leeswijzer	
2 Het kunstonderwijs als voorbereiding op de arbeidsmarkt	17
2.1 Onderzoekspopulatie	17
2.2 Wat heeft men geleerd? (kwalificatie)	
2.3 Hoe is er geselecteerd? (selectie)	
2.4 Afgestudeerdenoordeel over personeel en voorzieningen	
3 Resultaten van het kunstonderwijs op de arbeidsmarkt	
3.1 Waar komt men terecht? (allocatie)	
3.2 Wat levert het op? (extern rendement)	
3.3 Verdere professionalisering na afstuderen	
4 Hoofdbevindingen per opleidingsprofiel	
5 Trendcijfers 1996-2005	
5.1 Allocatie op de arbeidsmarkt	
5.2 Rendement op de arbeidsmarkt	
5.3 Tevredenheid over opleidingskeuze	

Voorwoord

Het rapport *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het kunstonderwijs, Kunsten-Monitor 2005* is de *e publicatie in het kader van de Kunsten-Monitor. De Kunsten-Monitor wordt uitgevoerd binnen het brede kader van de HBO-Monitor. De HBO-Monitor verschaft een beeld van de transitie van opleiding naar werk van afgestudeerden in het hoger beroepsonderwijs (hbo). De eerste editie van de HBO-Monitor is in 1991 uitgebracht. Vanuit het kunstenveld bestond echter de behoefte een specifiek op de kunstensector gericht instrument te ontwikkelen. Daarom is besloten om vanaf 1995 naast de HBO-Monitor een rapportage uit te brengen die zich uitsluitend richt op de afgestudeerden van het kunstonderwijs, de Kunsten-Monitor.

In de Kunsten-Monitor 2005 wordt aan de hand van de meest recente gegevens uitgebreid ingegaan op de opleiding en arbeidsmarktsituatie van afgestudeerde kunstenaars die in het studiejaar 2003/2004 hun opleiding aan een academie of conservatorium hebben afgesloten. Daarnaast wordt met behulp van trendcijfers een beeld gegeven van de ontwikkelingen in de opleiding en arbeidsmarktsituatie van afgestudeerden in het kunstonderwijs.

De Kunsten-Monitor wordt onder auspiciën van de HBO-raad uitgevoerd in opdracht van de hogescholen uit het kunstonderwijs. De projectleiding berust bij het Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA). Bij de uitvoering wordt samengewerkt met Desan Research Solutions, waar Monique van Alphen de uitvoering coördineert. Projectleider van de Kunsten-Monitor 2005 is Jim Allen van het ROA. Het rapport *De arbeidsmarktpositie van afgestudeerden van het kunstonderwijs, Kunsten-Monitor 2005* is samengesteld door Ger Ramaekers van het ROA. De tabellen voor het statistisch supplement zijn door Timo Huijgen van het ROA gemaakt. Vanuit de HBO-raad is het project begeleid door Erwin van Braam. De begeleidingscommissie bestond verder uit Leo Capel (medewerker Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten), Bert Holvast (directeur Federatie van Kunstenaarsverenigingen), Jacob Oostwoud Wijdenes (medewerker Hogeschool voor de Kunsten Utrecht), Fons Schneijderberg, Angela Stoof (medewerker ArtEZ hogeschool voor de kunsten) en ***

Samenvatting

Eind 2005 is in het kader van de Kunsten-Monitor voor de ***de achtereenvolgende keer een arbeidsmarktonderzoek gehouden onder afgestudeerde kunstenaars. Aangezien de enquête circa anderhalf jaar na het afstuderen plaatsvindt, heeft het onderzoek betrekking op kunstenaars die aan het begin staan van hun beroepsloopbaan. In de afgelopen enquête hebben exact 1000 afgestudeerde kunstenaars van examenjaar 2003/2004 aan het onderzoek meegewerkt, wat neerkomt op een respons van 40%.

Het kunstonderwijs als voorbereiding op de arbeidsmarkt

Om op een systematische wijze zicht te krijgen op het kunstonderwijs als voorbereiding op de arbeidsmarkt kan worden gekeken naar twee aspecten, namelijk kwalificatie en selectie.

Wat heeft men geleerd? (kwalificatie)

De belangrijkste functie van onderwijs, de kwalificatiefunctie, betreft de vraag of het onderwijs de studenten voldoende heeft gekwalificeerd voor de arbeidsmarkt. Om hier zicht op te krijgen, is gekeken naar de buitenlandervaring tijdens de opleiding, het oordeel van de afgestudeerden over hun startbekwaamheid en ontwikkelpotentieel, hoe zij oordelen over de kwaliteit van hun scholing in domeinspecifieke competenties, en hoe zij een aantal aspecten van het studieprogramma evalueren.

Bijna een derde (32%) van alle afgestudeerde kunstenaars heeft tijdens de opleiding ervaring in het buitenland opgedaan. Verreweg de meeste afgestudeerde kunstenaars vinden dat hun opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt (67%) en zich beroepsmatig verder te ontwikkelen (93%). Ten aanzien van sommige competenties, bijvoorbeeld organiserend vermogen, ondernemerschap en omgevingsgerichtheid, vindt bij de meeste opleidingsprofielen de meerderheid van de afgestudeerden dat de academie hen niet goed heeft geschoold. Bij weer andere competenties, bijvoorbeeld creërend vermogen, vermogen tot (kritische) reflectie en vermogen tot groei en vernieuwing, vindt de meerderheid bij de meeste opleidingsprofielen dat de academie hen wel goed heeft geschoold. Het niveau, de actualiteit en praktijkgerichtheid, het uitdagende karakter, de opbouw en de samenhang van het studieprogramma worden vaker voldoende bevonden dan de balans tussen theorie en praktijk en de internationale oriëntatie van het van het studieprogramma. De praktische beroepsvoorbereiding wordt met gemiddeld een 5,7 minder goed beoordeeld dan de studiebegeleiding (6,2) en de keuzemogelijkheden in de studie (6,7).

Hoe is er geselecteerd? (selectie)

Bij selectie in het onderwijs gaat het om het beoordelen van studenten op de aanwezige competenties en het op grond hiervan certificeren naar eindniveau. Om zicht te krijgen op de selectie is gekeken naar het oordeel van de afgestudeerden over de wijze van toetsen en beoordelen alsmede naar de vraag of zij achteraf bezien opnieuw dezelfde opleiding zouden kiezen.

De wijze waarop hun studieprestaties zijn getoetst en beoordeeld, wordt door de afgestudeerde kunstenaars met een 6,3 gewaardeerd. Circa tweederde (68%) van de afgestudeerden zou achteraf bezien opnieuw voor dezelfde kunstopleiding én dezelfde academie zou kiezen. Een op de zes afgestu-

deerden van het kuo (17%) heeft weliswaar geen spijt van de gekozen opleiding maar zou, achteraf bezien, wel voor een andere academie hebben gekozen.

Afgestudeerdenoordeel over docenten en voorzieningen

De afgestudeerden geven een rapportcijfer van 7,1 voor de kwaliteit van de docenten, een 6,5 voor de huisvesting en een 6,9 voor de overige materiële voorzieningen.

Resultaten van het kunstonderwijs op de arbeidsmarkt

Om op een systematische wijze zicht te krijgen op de resultaten van het kunstonderwijs op de arbeidsmarkt kan worden gekeken naar twee aspecten, namelijk allocatie en extern rendement.

Waar komt men terecht? (allocatie)

Allocatie op de arbeidsmarkt betreft de ondersteuning bij de transitie van opleiding naar werk en de aansluiting van de opleiding op het gevonden werk. Om zicht te krijgen op de allocatie is gekeken naar de tevredenheid over de beroepsvoorlichting, het soort werk waarnaar men heeft gezocht, en het soort werkzaamheden dat men thans verricht. Bedacht moet worden dat de aansluiting tussen opleiding en werk deels afhankelijk is van de vraag op de arbeidsmarkt en daarmee slechts een gedeeltelijke indicatie geeft over de kwaliteit van een opleiding.

De afgestudeerde kunstenaars geven een 5,3 voor de voorlichting die zij hebben gehad over de beroepsmogelijkheden. Na het afstuderen zoekt de helft (49%) van de afgestudeerden uitsluitend naar werk binnen het eigen vakgebied, 2% uitsluitend naar werk buiten het eigen vakgebied, en ruim eenderde (38%) naar werk zowel binnen als buiten het eigen vakgebied. Een op de negen afgestudeerden (11%) gaat om welke reden dan ook niet op zoek naar werk. De meest genoemde reden om (ook) buiten het eigen vakgebied naar werk te zoeken is dat men verwacht dat er te weinig werk is in het eigen vakgebied. Circa anderhalf jaar na afstuderen werkt 58% van de afgestudeerde kunstenaars binnen het eigen vakgebied, 11% buiten het eigen vakgebied en 31% zowel binnen als buiten het eigen vakgebied.

Wat levert het op? (extern rendement)

Om zicht te krijgen op de opbrengsten op de arbeidsmarkt voor de afgestudeerden, gemeten circa anderhalf jaar na het afstuderen, is gekeken naar de mate waarin men beschikbaar is voor de arbeidsmarkt, het succes waarmee men zich op de arbeidsmarkt aanbiedt (geïndiceerd door het werkloosheidspercentage), en de beloning. Opgemerkt zij dat deze opbrengsten grotendeels worden bepaald door factoren, vooral de conjuncturele ontwikkeling, die buiten de invloedssfeer van het onderwijs liggen.

Circa anderhalf jaar biedt de overgrote meerderheid (85%) van de afgestudeerden zich aan op de arbeidsmarkt (van de 15% die zich niet aanbiedt, volgt de meerderheid verder onderwijs). Van alle afgestudeerden die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, is 18% werkloos (gemeten eind 2005). Dit is hoger dan vorig meetjaar (eind 2004) toen 13% werkloosheid was. De betaald werkende kunstenaars verdienen gemiddeld € 1.555 bruto per maand. Hiervan is € 1.330 afkomstig van werkzaamheden binnen het eigen vakgebied en € 225 van werkzaamheden buiten het eigen vakgebied.

Verdere professionalisering na afstuderen

Na het afstuderen volgt 22% van alle kunstenaars voor langere of kortere tijd verder onderwijs en 26% bijscholing.

Voor een samenvatting van de belangrijkste resultaten per opleidingsprofiel wordt verwezen naar hoofdstuk 4 (pagina **).

Trendcijfers 1996-2005

De mate waarin afgestudeerde kunstenaars beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, en het succes waarmee zij zich aanbieden op de arbeidsmarkt, lijkt de algemene arbeidsmarktontwikkeling¹ niet te volgen. De mate waarin afgestudeerden kunstenaars zich aanbieden op de arbeidsmarkt vertoont in de periode 1996-2005 een licht stijgende trend (van 76% in 1996 tot 85% in 2005). Het succes waarmee afgestudeerde kunstenaars zich op de arbeidsmarkt aanbieden laat een (licht) fluctuerend verloop zien (rond 15%).

Tot 2005 schommelt het aandeel betaalde werkzaamheden in het eigen vakgebied rond 75% à 80%. De forse toename in 2005 (90%) houdt verband met een wijziging van de vragenlijst.

Kijken we naar de inkomensontwikkeling, dan blijkt deze in grote lijnen de algemene arbeidsmarktontwikkeling voor hoger opgeleiden te volgen: een opgaande ontwikkeling in de tweede helft van de jaren negentig, gevolgd door een neerwaartse ontwikkeling na 2000 waaraan in 2005 een einde lijkt te zijn gekomen.

Tot 2003 ligt de tevredenheid over de opleiding vrij stabiel op een zeer hoog niveau: circa 90% van de afgestudeerden zou, achteraf gezien, opnieuw voor dezelfde opleiding kiezen. Daarna volgt een daling naar 85% in 2004 en een stabilisering op dit iets lagere, maar nog steeds hoge niveau in 2005.

---

¹ Een krappere wordende arbeidsmarkt in de tweede helft van de jaren negentig, een ruimer wordende arbeidsmarkt in de periode tot 2004, en een kentering naar opnieuw een krappere wordende arbeidsmarkt in 2004/2005.

1 Inleiding

1.1 Kunsten-Monitor 2005

Dit rapport vormt de landelijke rapportage van de Kunsten-Monitor 2005. Naast recente gegevens over de opleiding en arbeidsmarktsituatie van in 2003/2004 afgestudeerde kunstenaars wordt in deze rapportage aan de hand van trendcijfers een beeld gegeven van de ontwikkelingen in de transitie van kunstopleiding naar werk voor de periode 1997-2005.

De methodiek van de Kunsten-Monitor 2005 verschilt in grote lijnen niet van die van de vorige Kunsten-Monitoren. Het specifiek op de kunstensector gerichte instrument wordt uitgevoerd binnen het brede kader van de HBO-Monitor. De HBO-Monitor is een grootschalig onderzoek dat jaarlijks wordt uitgevoerd onder afgestudeerden in het hoger beroepsonderwijs (hbo). Afgestudeerde hbo'ers die deelnemen aan het onderzoek worden bevroegd over de gevolgde opleiding en hun arbeidsmarktpositie anderhalf jaar na afstuderen. Op deze manier wordt informatie verkregen over de aansluiting tussen het hbo en de arbeidsmarkt. De Kunsten-Monitor richt zich uitsluitend op de afgestudeerden van het kunstonderwijs².

Vernieuwde Kunsten-Monitor 2005

De Kunsten-Monitor 2005 bestaat uit een vragenlijst waarin vragen over domeinspecifieke competenties en toegespitste vragen over de domeinspecifieke arbeidsmarkt van kunstenaars zijn opgenomen. Voor kwaliteitsbepaling in het kader van accreditatie bevat de Kunsten-Monitor sinds 2005 een vragenblok dat zicht verschaft op competenties die specifiek van belang zijn voor de diverse kunstopleidingen. Deze competenties zijn gebaseerd op de landelijke Opleidingsprofielen die vanuit de desbetreffende kunstopleidingen zijn opgesteld. De concrete vertaling van deze Opleidingsprofielen in de vragenlijst en de formulering van toegespitste vragen over de domeinspecifieke arbeidsmarkt van kunstenaars heeft plaatsgevonden in de Begeleidingscommissie Kunsten-Monitor, waarin het kunstonderwijs en de HBO-raad zijn vertegenwoordigd.

Accreditatie

Tegen de achtergrond van het accreditatiekader is de opzet en vorm van de rapportages ten behoeve van de deelnemende instellingen (instellingsrapportages) fors aangepast. De HBO-Monitor (waaronder de Kunsten-Monitor) bevat van oudsher al veel indicatoren waarmee de kwaliteit van de afgestudeerden (onderdeel van het accreditatie aspect resultaten) kan worden vastgesteld. Dit onderdeel is dit jaar in nauw overleg met de HBO-raad systematisch uitgewerkt en van aanvullende indicatoren voorzien. De nieuwe opzet is ook besproken met de NVAO, het Ministerie van OCW en andere organisaties, en er blijkt een groot draagvlak te zijn voor de nieuwe opzet. We onderscheiden de volgende aspecten:

- *kwalificatie*: dit betreft de vraag of het onderwijs de studenten voldoende heeft gekwalificeerd voor de arbeidsmarkt
- *selectie*: dit betreft het beoordelen van studenten op de aanwezige competenties en het op

---

² Een andere term om deze opleidingssector aan te duiden is het kunstvakonderwijs, of – meer formeel – hbo taal & cultuur. In de rest van deze rapportage wordt voornamelijk de term kunstonderwijs gebruikt. De respondenten worden aangeduid als afgestudeerden, of als “kunstenaars”, hoewel niet iedereen daadwerkelijk als kunstenaar werkzaam is.

grond hiervan certificeren naar eindniveau

- *allocatie*: dit betreft de ondersteuning bij de transitie van opleiding naar werk en de aansluiting van de opleiding op het gevonden werk
- *extern rendement*: dit betreft de opbrengsten op de arbeidsmarkt voor de afgestudeerden.

Daarnaast is ook een aantal nieuwe indicatoren opgenomen waarmee vanuit de optiek van de afgestudeerden de accreditatie aspecten *programma*, *personeel* en *voorzieningen* kunnen worden geëvalueerd. Deze kunnen als een aanvulling worden beschouwd op wat door de instellingen zelf al wordt verzameld. Figuur 1 toont hoe de resultaten van de Kunsten-Monitor zich verhouden tot het accreditatiekader.

<<<<< plaats Figuur 1.1 ongeveer hier >>>>>

Opleidingsprofielen

Bij het presenteren van de onderzoeksresultaten in dit rapport wordt een onderscheid gemaakt op het niveau van opleidingsprofielen (zie schema 1.1).

Schema 1.1
Indeling van kunstopleidingen

Domein	Opleidingsprofiel	Uitstroomprofiel
Beeldende Kunst en Vormgeving	Autonome Beeldende Kunst	Autonome Beeldende Kunst
	Vormgeving	Vormgeving algemeen
		Visuele Communicatie
		Productontwerp
	Ruimtelijk ontwerp	
Erfgoedprofessional	Erfgoedprofessional	
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	
Film en TV	Film en TV	Film en Televisie
Muziek	Muziek	Muziek algemeen
		Musicus
		Muziektechnologie
	Compositie	
	Voortgezette opleiding Muziek	Voortgezette opleiding Muziek
Docent Muziek	Docent Muziek	
Theater	Theater	Acteur
		Theatermaker
	Docent Drama	Docent Drama
Dans	Dans	Danser
		Choreograaf
	Docent Dans	Docent Dans

In totaal hebben exact 1000 afgestudeerden van het kuo aan het onderzoek meegewerkt, hetgeen neerkomt op een respons van 40%. Bij 6 respondenten kon de gevolgde opleiding niet worden toegerekend naar een van de opleidingsprofielen.

1.2 Leeswijzer

In dit rapport wordt een beeld geschetst van het functioneren op de arbeidsmarkt eind 2005 van afstudeercohort 2003/2004. Waar relevant en mogelijk wordt dit afstudeercohort vergeleken met vroegere cohorten.

Hoofdstuk 2 beschouwt het kunstonderwijs als voorbereiding op de arbeidsmarkt. Eerst echter, typeert paragraaf 2.1 de onderzoekspopulatie naar opleidingsprofiel en enkele persoonskenmerken. De volgende twee paragrafen schetsen de kwaliteit van de voorbereiding op de arbeidsmarkt aan de hand van twee facetten, namelijk:

- kwalificatie: dit betreft de vraag of het onderwijs de studenten voldoende heeft gekwalificeerd voor de arbeidsmarkt (paragraaf 2.2)
- selectie: dit betreft het beoordelen van studenten op de aanwezige competenties en het op grond hiervan certificeren naar eindniveau (paragraaf 2.3).

In paragraaf 2.4 worden enkele facetten van de accreditatieaspecten personeel en voorzieningen vanuit de optiek van de afgestudeerden geëvalueerd.

Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten van het kunstonderwijs op de arbeidsmarkt. Dit gebeurt aan de hand van twee facetten, namelijk

- allocatie: dit betreft de ondersteuning bij de transitie van opleiding naar werk en de aansluiting van de opleiding op het gevonden werk (paragraaf 3.1)
- extern rendement: dit betreft de opbrengsten op de arbeidsmarkt voor de afgestudeerden (paragraaf 3.2).

Paragraaf 3.3 beschrijft de eventuele doorstroom naar vervolgonderwijs en deelname aan scholing van de afgestudeerden.

In hoofdstuk 4 worden de belangrijkste resultaten van meting 2005 per opleidingsprofiel samengevat.

Tot slot worden in hoofdstuk 5 aan de hand van trendcijfers over de periode 1996-2005 ontwikkelingen in de transitie van kunstopleiding naar werk gepresenteerd. Daarbij worden ontwikkelingen in de kans op werk, aansluiting tussen opleiding en werk, beloning en tevredenheid over de afgesloten opleiding in kaart gebracht.

2 Het kunstonderwijs als voorbereiding op de arbeidsmarkt

2.1 Onderzoekspopulatie

In dit hoofdstuk komt een aantal indicatoren aan bod waarmee de kwaliteit van de voorbereiding op de arbeidsmarkt inzichtelijk kan worden gemaakt. Dit gebeurt aan de hand van twee facetten, namelijk: *kwalificatie* (paragraaf 2.2) en *selectie* (paragraaf 2.3). Vervolgens worden in paragraaf 2.4 enkele facetten van de accreditatieaspecten personeel en voorzieningen vanuit de optiek van de afgestudeerden geëvalueerd. Echter, eerst wordt in deze paragraaf afstudeercohort 2003/2004 getypeerd naar opleidingsprofiel en vervolgens per opleidingsprofiel naar enkele persoonskenmerken.

Opleidingsprofiel

Tabel 2.1 geeft een overzicht van het aantal respondenten (de 'ongewogen', niet opgehoogde aantallen) en het aantal afstudeerders (de 'gewogen' aantallen) per opleidingsprofiel. In de rest van deze rapportage wordt consequent dit onderscheid naar opleidingsprofiel gehanteerd. De weging is opgehoogd naar het totale aantal verstuurde enquêtes, dat wil zeggen naar het totale aantal afstudeerders zoals dat door de scholen opgegeven is. Vanwege de landelijke representativiteit zijn de cijfers die in dit rapport worden gepresenteerd altijd gebaseerd op de gewogen aantallen. Om de robuustheid van de cijfers te bevorderen, worden uitsluitend cijfers gepresenteerd die voor het desbetreffende kenmerk betrekking hebben op minimaal 20 waarnemingen (ongewogen).

In de tweede kolom (ongewogen) staan de aantallen respondenten vermeld, de zogeheten netto respons. De bruto respons, het aantal reacties van afgestudeerden op het verzoek om aan het onderzoek deel te nemen, ligt altijd hoger maar helaas zijn niet alle vragenlijsten bruikbaar. Bijvoorbeeld omdat er te weinig vragen zijn ingevuld waardoor de desbetreffende case niet bruikbaar is, of omdat respondenten niet tot de populatie blijken te behoren omdat het afstudeerjaar niet correct is.

Tabel 2.1

Aantal respondenten per opleidingsprofiel, meting 2005

	Ongewogen	Gewogen
Autonome Beeldende Kunst	139	401
Vormgeving	367	950
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	143	331
Film en Televisie	16	56
Muziek	153	594
Docent Muziek	20	55
Theater	27	62
Docent Drama	20	67
Dans	25	110
Docent Dans	13	58
Erfgoedprofessional	23	33
Voortgezette opleiding Muziek	48	162
Overige Kunstopleidingen	6	24
Totaal	1000	2903

Persoonskenmerken

Tabel 2.2 typeert uitstroomcohort 2003/2004 aan de hand van drie persoonskenmerken, namelijk geslacht, etniciteit en leeftijd.

Tabel 2.2
Typering uitstroomcohort 2003/2004 naar geslacht, etniciteit en leeftijd

	Aandeel van vrouwen (%)	Etniciteit (= 100%)			Gemiddelde leeftijd
		westers allochtoon	niet-westers allochtoon	autochtoon	
Autonome Beeldende Kunst	74	20	2	78	33
Vormgeving	57	16	4	80	27
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	76	6	4	89	30
Film en Televisie	x	x	x	x	x
Muziek	50	25	2	73	28
Docent Muziek	75	6	0	95	26
Theater	66	23	3	73	27
Docent Drama	75	5	0	96	28
Dans	65	56	12	32	25
Docent Dans	x	x	x	x	x
Erfgoedprofessional	88	12	0	88	28
Voortgezette opleiding Muziek	60	38	9	53	30
Overige Kunstopleidingen	x	x	x	x	x
Totaal	62	20	4	76	28

Geslacht

Vrouwen vormen de meerderheid van de uitstroom uit het kunstonderwijs (62%; vorige meting 60%). Bij de opleidingsprofielen Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, Docent Muziek, Docent Drama en Erfgoedprofessional bestaat minstens 75% van de uitstroom uit vrouwen. Bij het profiel Muziek is de verhouding mannen tot vrouwen 50-50.

Etniciteit

Conform de standaarddefinitie voor allochtonen van het CBS is 4% (vorige meting 4%) van de afgestudeerden van het kunstonderwijs van niet-westerse allochtone afkomst. Het aandeel van niet-westerse allochtonen, en overigens ook westerse allochtonen, is het hoogst bij het profiel Dans gevolgd door het profiel Voortgezette opleiding Muziek (tabel 2.2). Opvallend is het grote aandeel van autochtonen bij de Docent profielen.

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd op het enquêtemoment (ongeveer anderhalf jaar na afstuderen) bedraagt over het totale kuo gerekend 28 jaar. Afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst zijn met gemiddeld 33 jaar het oudst, en afgestudeerden Dans met gemiddeld 25 jaar het jongst.

2.2 Wat heeft men geleerd? (kwalificatie)

Het onderwerp van deze paragraaf betreft de belangrijkste functie die onderwijs vervult, namelijk het kwalificeren van mensen. De kwalificatiefunctie behelst de vraag of het onderwijs de studenten af-

doende heeft toegerust voor de arbeidsmarkt. In deze paragraaf wordt ingegaan op het oordeel van de afgestudeerden over de mate waarin de afgesloten kunstopleiding hen heeft voorbereid op de beroepspraktijk. Eerst echter wordt ingegaan op de buitenlandervaring die studenten tijdens het volgen van hun kunstopleiding opdoen. Vervolgens wordt aangegeven in hoeverre zij vinden dat de kunstopleiding hen startbekwaam heeft gemaakt voor de arbeidsmarkt. Opleidingen dienen echter niet alleen te worden beoordeeld op de vraag of ze hun afgestudeerden voldoende startbekwaam maken voor de arbeidsmarkt (de *korte termijn* doelstelling van het onderwijs), maar ook op de vraag of ze een voldoende basis bieden voor de verdere ontwikkeling van competenties (ontwikkelpotentieel) en voor de algehele 'employability' van de afgestudeerden (de *lange termijn* doelstelling). Daartoe is aan de afgestudeerden ook gevraagd in hoeverre de opleiding een goede basis biedt om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen.

Daarnaast is aan de afgestudeerde kunstenaars gevraagd hoe goed de academie/conservatorium hen heeft geschoold in domeinspecifieke competenties. Tot slot is aan de afgestudeerden gevraagd om vanuit hun optiek een aantal facetten van het studieprogramma te evalueren.

Buitenlandervaring tijdens kunstopleiding

Buitenlandervaring, opgedaan tijdens de opleiding, kan van belang zijn voor de beroepsloopbaan van afgestudeerden.³ Tabel 2.3 laat zien dat ongeveer een derde (32%) van alle afgestudeerde kunstenaars buitenlandervaring heeft opgedaan tijdens de opleiding. Afgestudeerden Voortgezette opleiding Muziek hebben duidelijk vaker dan anderen tijdens de kunstopleiding ervaring opgedaan in het buitenland. Kijken we naar het soort buitenlandervaring, dan zien we dat afgestudeerden van het profiel Erfgoedprofessional vaker dan anderen stage (onderzoeksstage/praktijkstage) in het buitenland hebben gelopen, en dat afgestudeerden van de profielen Dans en Voortgezette opleiding Muziek vaker dan anderen een studieonderdeel in het buitenland hebben gevolgd.

Tabel 2.3

Buitenlandervaring tijdens de kunstopleiding (%)

	onderzoeksstage in buitenland	praktijkstage in buitenland	studieonderdeel in buitenland	andere buitenland- ervaring	geen buitenland- ervaring
Autonome Beeldende Kunst	2	6	6	22	66
Vormgeving	2	10	7	14	71
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	1	3	3	9	87
Film en Televisie	x	x	x	x	x
Muziek	1	5	6	31	63
Docent Muziek	0	0	0	20	80
Theater	8	11	8	15	71
Docent Drama	0	10	0	15	75
Dans	0	17	13	18	71
Docent Dans	x	x	x	x	x
Erfgoedprofessional	12	21	0	18	52
Voortgezette opleiding Mu- ziek	2	17	13	53	35
Overige Kunstopleidingen	x	x	x	x	x
Totaal	2	8	7	21	68

Meer antwoorden mogelijk.

3. Zie bijvoorbeeld: Meng, C.M. & G.W.M. Ramaekers (2000), *Effecten van buitenlandervaring tijdens de studie op de loopbaan van academici*, Beleidsgerichte studies Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek 73, Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Kunstopleiding als basis voor het beroepsleven

Aan de afgestudeerden is gevraagd om op een vijfpuntschaal (van 1 'zeer oneens' t/m 5 'zeer eens') aan te geven in welke mate zij het eens zijn met de stelling dat de kunstopleiding een goede basis bood om te starten op de arbeidsmarkt en met de stelling dat de kunstopleiding een goede basis bood voor het verder ontwikkelen van kennis en vaardigheden. Tabel 2.4 toont het aandeel van de afgestudeerden die vinden dat de opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt respectievelijk om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen (antwoordcategorie 3, 4 of 5). Uit de tabel blijkt dat tweederde (67%) van de afgestudeerden te kennen geeft dat de opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt. Van alle kunstenaars geven afgestudeerden Dans het vaakst en afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst het minst vaak te kennen dat de opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt.

Tabel 2.4

Oordeel over kunstopleiding als voorbereiding op beroepsleven (%)

	Kunstopleiding biedt voldoende basis om:	
	te starten op de arbeidsmarkt*	kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen*
Autonome Beeldende Kunst	39	85
Vormgeving	62	93
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	75	90
Film en Televisie	x	x
Muziek	74	95
Docent Muziek	x	x
Theater	83	100
Docent Drama	85	100
Dans	91	100
Docent Dans	x	x
Erfgoedprofessional	50	81
Voortgezette opleiding Muziek	77	98
Overige Kunstopleidingen	x	x
Totaal	67	93

* Antwoord 3, 4 of 5 op een schaal van 1 (zeer oneens) t/m 5 (zeer eens).

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Daarnaast biedt de kunstopleiding voor vrijwel alle afgestudeerden een voldoende basis om zich beroepsmatig verder te ontwikkelen, bijvoorbeeld via scholing: 93% van alle afgestudeerde kunstenaars geeft aan dat de opleiding een voldoende basis biedt voor het verder ontwikkelen van kennis en vaardigheden. Het percentage afgestudeerden dat zegt dat de opleiding een voldoende basis biedt voor het verder ontwikkelen van kennis en vaardigheden varieert van 81% bij het opleidingsprofiel Erfgoedprofessional tot 100% bij de opleidingsprofielen Theater, Docent Drama, en Dans.

Competenties

Voor kwaliteitsbepaling in het kader van accreditatie bevat de Kunsten-Monitor sinds 2005 een vragenblok dat zicht verschaft op competenties die specifiek van belang zijn voor de diverse kunstopleidingen. Deze competenties zijn gebaseerd op de landelijke Opleidingsprofielen die vanuit de desbetreffende kunstopleidingen zijn opgesteld. De concrete vertaling van deze Opleidingsprofielen in de vragenlijst en de formulering van toegespitste vragen over de domeinspecifieke arbeidsmarkt van kunstenaars heeft plaatsgevonden in de Begeleidingscommissie Kunsten-Monitor, waarin het kunstonderwijs en de HBO-raad zijn vertegenwoordigd.

Bij elk opleidingsprofiel is aan de desbetreffende afgestudeerden een lijst voorgelegd van competenties die specifiek voor het desbetreffende opleidingsprofiel relevant zijn. Aan de afgestudeerden is gevraagd om voor iedere competentie een inschatting te geven van achtereenvolgens:

- het belang voor het uitoefenen van de werkzaamheden binnen het eigen vakgebied;
- hoe goed de academie hen in deze competentie heeft geschoold.

Het belang voor het uitoefenen van al hun werkzaamheden binnen het eigen vakgebied konden zij aangeven op een schaal van 1 (onbelangrijk) t/m 5 (belangrijk). Op een schaal van 1 (slecht) t/m 5 (goed) konden zij aangeven hoe goed de academie hen in deze competentie heeft geschoold. De vragen naar het belang voor de werkzaamheden zijn alleen voorgelegd aan afgestudeerden met werk binnen het eigen vakgebied; de vragen naar de kwaliteit van de opleiding zijn aan alle afgestudeerden gesteld.

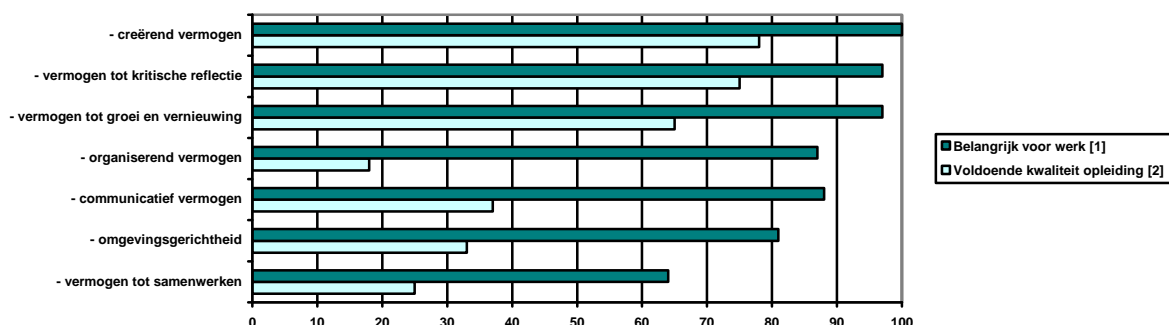
De figuren 2.1 t/m 2.9 tonen voor iedere competentie het aandeel van de afgestudeerden die de desbetreffende competentie belangrijk vinden (antwoordcategorie 4 en 5 op de schaal van 1 'onbelangrijk' t/m 5 'belangrijk'), en het aandeel van de afgestudeerden die vinden dat de academie hen goed in de desbetreffende competentie heeft geschoold (antwoordcategorie 4 en 5 op de schaal van 1 'slecht' t/m 5 'goed').

Het algemene beeld dat uit de figuren naar voren komt is dat de in de opleidingsprofielen opgenomen competenties volgens de meerderheid van de afgestudeerden belangrijk zijn voor het uitoefenen van de werkzaamheden binnen het eigen vakgebied. Dit geldt bij ieder profiel voor alle desbetreffende competenties.

Verder blijkt dat bij een aantal competenties de meeste afgestudeerden vinden dat de academie hen goed heeft geschoold, en dat bij een aantal competenties de meerderheid vindt dat de academie hen niet goed heeft geschoold. Voorbeelden van tekortschietende scholing betreffen onder meer de competenties organiserend vermogen, omgevingsgerichtheid (behoudens bij Docent Drama) en ondernemerschap (behoudens bij Dans). Voorbeelden van competenties waarbij meer dan de helft van de afgestudeerden vindt dat de academie hen goed heeft geschoold zijn onder meer creërend vermogen, vermogen tot (kritische) reflectie, en vermogen tot groei en vernieuwing (behoudens bij Docent Beeldende Kunst en Vormgeving).

Figuur 2.1

Oordeel over relevantie van competenties en kwaliteit van scholing in competenties: Autonome Beeldende Kunst (%)

¹ Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (onbelangrijk) t/m 5 (belangrijk).

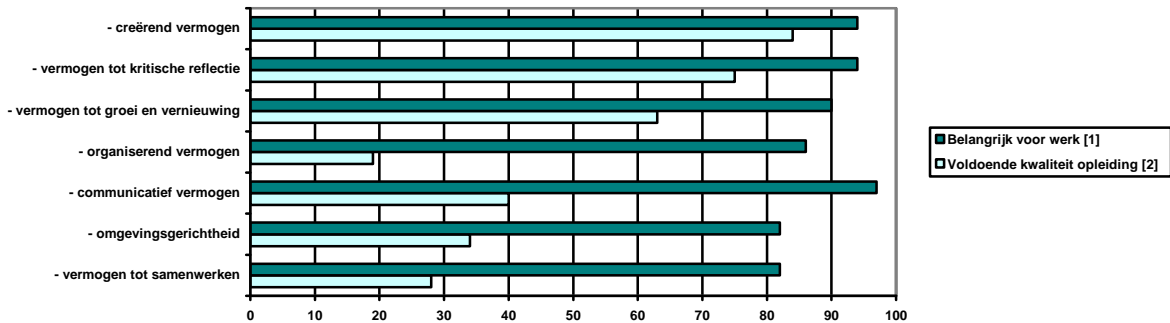
² Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (slecht) t/m 5 (goed).

Bij zowel het profiel Autonoom Beeldende Kunst (figuur 2.1) als het profiel Vormgeving (figuur 2.2) zien we dat de grootste discrepantie tussen het belang voor de beroepsuitoefening en de kwaliteit van

de scholing zich voordoet bij de competentie organiserend vermogen, en de kleinste discrepantie bij de competentie creërend vermogen.

Figuur 2.2

Oordeel over relevantie van competenties en kwaliteit van scholing in competenties: Vormgeving (%)

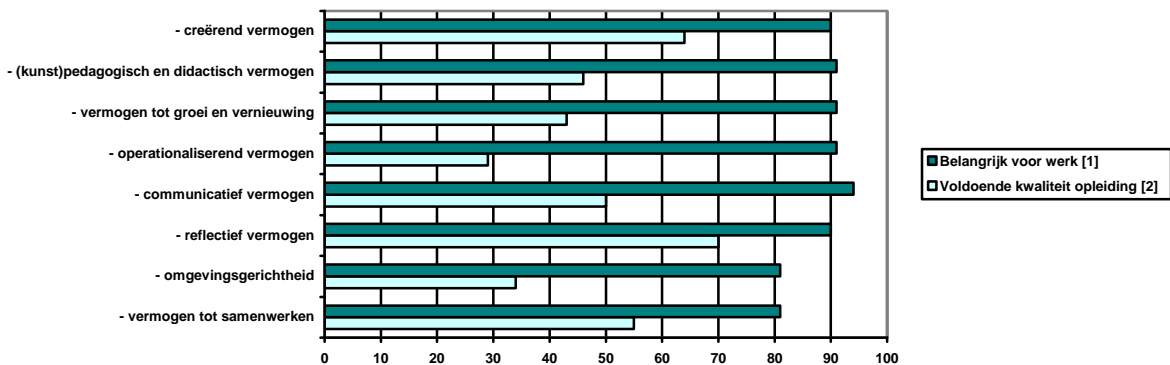
¹ Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (onbelangrijk) t/m 5 (belangrijk).

² Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (slecht) t/m 5 (goed).

Bij het profiel Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (figuur 2.3) zien we dat de grootste discrepantie tussen het belang voor de beroepsuitoefening en de kwaliteit van de scholing zich voordoet bij de competentie operationaliserend vermogen, en de kleinste discrepantie bij de competentie reflectief vermogen.

Figuur 2.3

Oordeel over relevantie van competenties en kwaliteit van scholing in competenties: Docent Beeldende Kunst en Vormgeving (%)

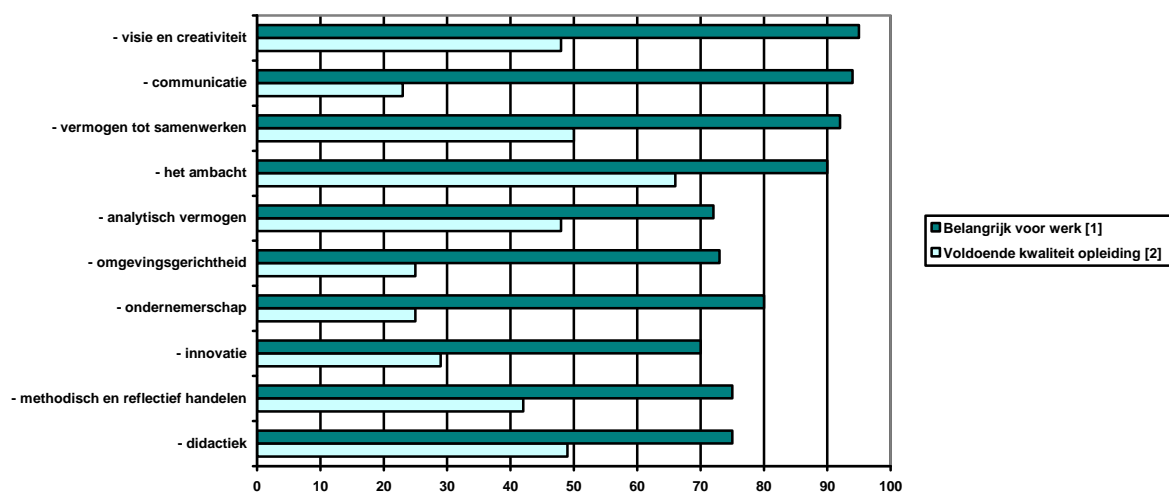
¹ Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (onbelangrijk) t/m 5 (belangrijk).

² Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (slecht) t/m 5 (goed).

Bij het profiel Muziek (figuur 2.4) manifesteert zich de grootste discrepantie tussen het belang voor de beroepsuitoefening en de kwaliteit van de scholing bij de competentie communicatie, en de kleinste discrepantie bij de competenties het ambacht en analytisch vermogen.

Figuur 2.4

Oordeel over relevantie van competenties en kwaliteit van scholing in competenties: Muziek (%)

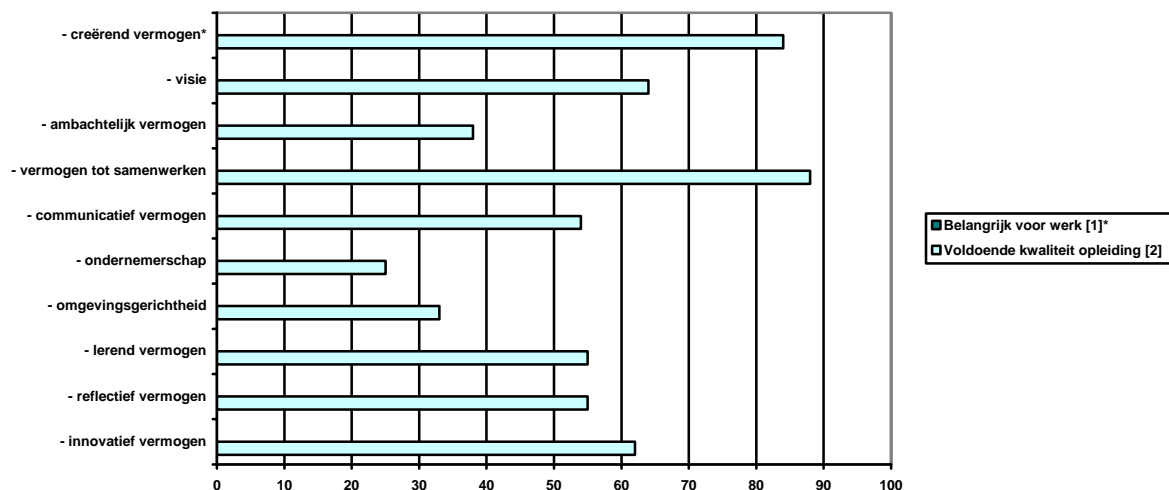
¹ Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (onbelangrijk) t/m 5 (belangrijk).

² Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (slecht) t/m 5 (goed).

Afgestudeerden van het profiel Theater (figuur 2.5) zijn het best te spreken over hun scholing wat betreft creërend vermogen en vermogen tot samenwerken. Echter, over de scholing in de competenties ambachtelijk vermogen, ondernemerschap en omgevingsgerichtheid is minder dan de helft tevreden.

Figuur 2.5

Oordeel over relevantie van competenties en kwaliteit van scholing in competenties: Theater (%)

¹ Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (onbelangrijk) t/m 5 (belangrijk).

² Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (slecht) t/m 5 (goed).

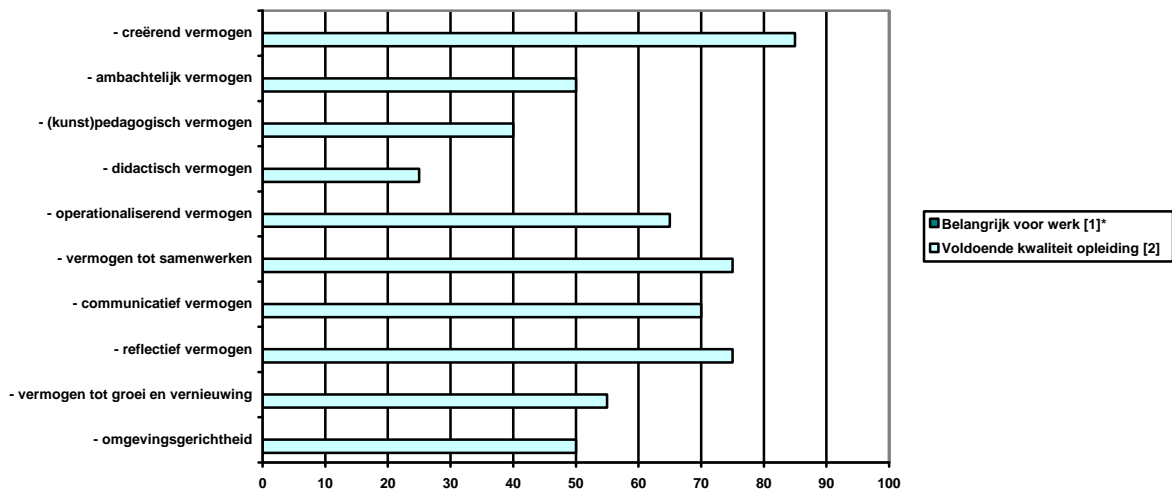
* Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Meer dan 80% van de afgestudeerden van het profiel Docent Drama (figuur 2.6) vinden dat zij goed zijn geschoold wat creërend vermogen betreft. Echter, over hun scholing in (kunst)pedagogisch vermogen en didactisch vermogen is minder dan de helft tevreden.

Figuur 2.6

Oordeel over relevantie van competenties en kwaliteit van scholing in competenties: Docent Drama (%)

¹ Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (onbelangrijk) t/m 5 (belangrijk).

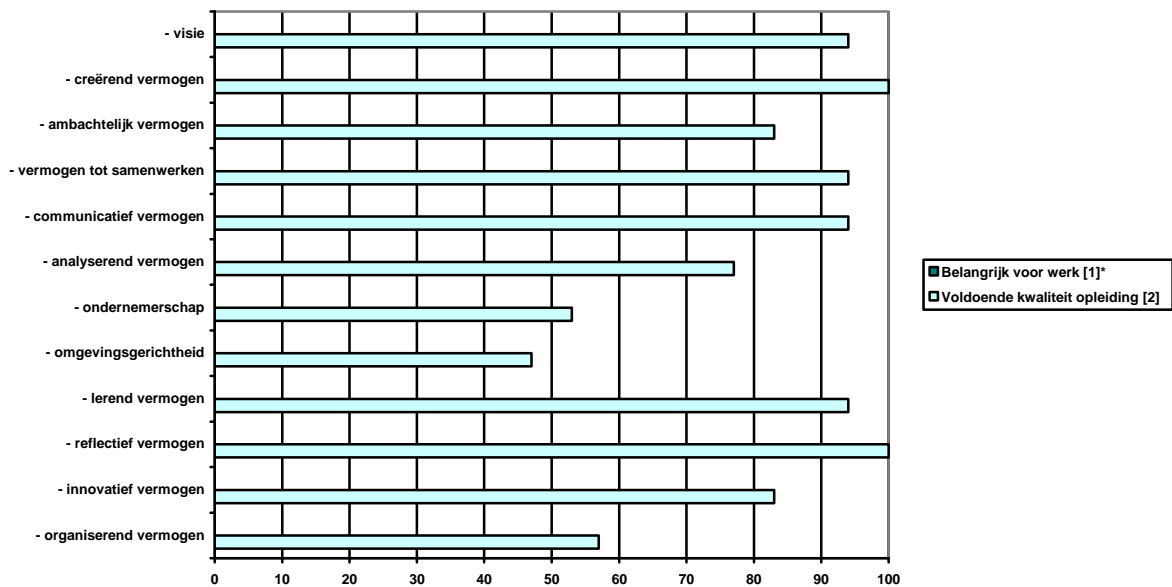
² Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (slecht) t/m 5 (goed).

* Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Alle afgestudeerden van het profiel Dans (figuur 2.7) vinden dat zij goed zijn geschoold als het gaat om creërend vermogen en reflectief vermogen. Echter, over hun scholing in omgevingsgerichtheid is minder dan 40% tevreden.

Figuur 2.7

Oordeel over relevantie van competenties en kwaliteit van scholing in competenties: Dans (%)

¹ Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (onbelangrijk) t/m 5 (belangrijk).

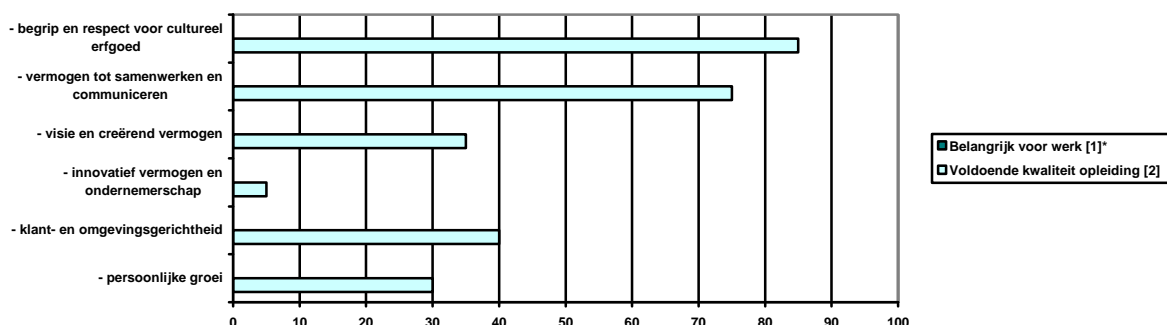
² Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (slecht) t/m 5 (goed).

* Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Meer dan 80% van de afgestudeerden van het profiel Erfgoedprofessional (figuur 2.8) vinden dat zij goed zijn geschoold als het gaat om begrip en respect voor het culturele erfgoed. Het minst vaak vinden zij dat zij goed zijn geschoold als het gaat om innovatief vermogen en ondernemerschap.

Figuur 2.8

Oordeel over relevantie van competenties en kwaliteit van scholing in competenties: Erfgoedprofessional (%)

¹ Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (onbelangrijk) t/m 5 (belangrijk).

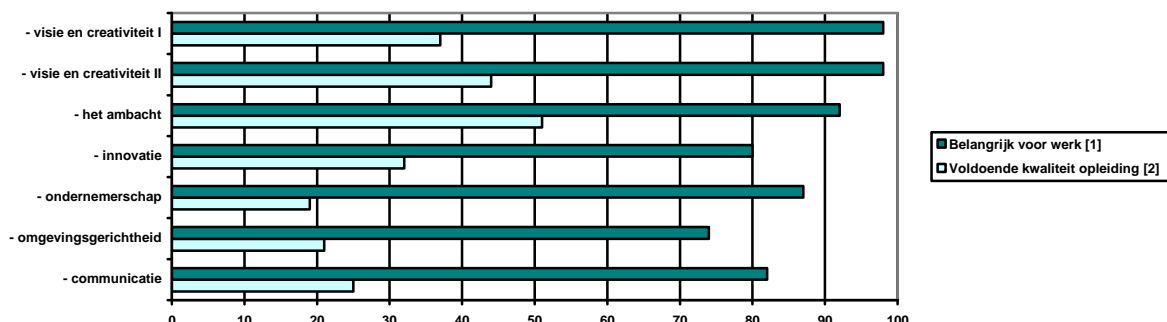
² Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (slecht) t/m 5 (goed).

* Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Bij het profiel Voortgezette opleiding Muziek (figuur 2.9) doet zich de grootste discrepantie tussen het belang voor de beroepsuitoefening en de kwaliteit van de scholing zich voor bij de competentie ondernemerschap, en de kleinste discrepantie bij het ambacht.

Figuur 2.9

Oordeel over relevantie van competenties en kwaliteit van scholing in competenties: Voortgezette opleiding Muziek (%)

¹ Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (onbelangrijk) t/m 5 (belangrijk).

² Antwoordcategorie 4 en 5 op een schaal van 1 (slecht) t/m 5 (goed).

Tot slot is nagegaan of er verschillen in tevredenheid over de kwaliteit van scholing in competenties zijn tussen afgestudeerden die alleen binnen het eigen vakgebied werken, afgestudeerden die alleen buiten het eigen vakgebied werken en afgestudeerden die zowel binnen als buiten het eigen vakgebied werken. Deze verschillen blijken er inderdaad te zijn. Door de bank genomen vinden afgestudeerden die alleen binnen het eigen vakgebied werken het vaakste en afgestudeerden die alleen buiten het eigen vakgebied werken het minst vaak dat zij goed zijn geschoold in competenties. Deze verschillen zijn statistisch significant bij de competenties communicatief vermogen (Autonome Beeldende Kunst), vermogen tot kritische reflectie (Vormgeving), creërend vermogen (Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, en Docent Drama), vermogen tot groei en vernieuwing (Docent Beeldende Kunst en Vormgeving), ambachtelijk vermogen en reflectief vermogen (Docent Drama), organiserend vermogen (Dans) en begrip en respect voor cultureel erfgoed (Erfgoedprofessional).

Tabel 2.5

Oordeel over studieprogramma (%)

	Programma van goed niveau *	Programma actueel en praktijkgericht*	Programma uitdagend *	Goed opgebouwd*	Samenhangend programma*	Goede balans theorie praktijk*	Voldoende internationale oriëntatie*
Autonome Beeldende Kunst	86	79	90	75	79	59	63
Vormgeving	84	73	91	77	79	49	47
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	85	76	84	81	77	67	32
Film en Televisie	x	x	x	x	X	x	x
Muziek	86	85	86	70	73	77	64
Docent Muziek	95	95	95	80	80	75	55
Theater	97	91	84	86	79	76	60
Docent Drama	90	90	90	100	85	75	x
Dans	95	83	91	79	80	71	58
Docent Dans	x	x	x	x	X	x	x
Erfgoedprofessional	69	81	72	77	77	65	55
Voortgezette opleiding Muziek	82	71	82	67	75	73	62
Overige Kunstopleidingen	x	x	x	x	X	x	x
Totaal	86	79	88	76	78	63	52

* Antwoord 3, 4 of 5 op een schaal van 1 (zeer oneens) t/m 5 (zeer eens).

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Afgestudeerdenoordeel over studieprogramma

Om vanuit de optiek van de afgestudeerden het studieprogramma te evalueren, is gevraagd naar hun oordeel over het niveau van het studieprogramma, de actualiteit en praktijkgerichtheid van het studieprogramma, het uitdagende karakter van het studieprogramma, de opbouw van het studieprogramma, de samenhang van het studieprogramma, de balans tussen theorie en praktijk, en de internationale oriëntatie van het van het studieprogramma. Van deze zeven aspecten wordt de internationale oriëntatie van het studieprogramma over het geheel genomen het slechtst beoordeeld, en het niveau en uitdagende karakter van het studieprogramma het best beoordeeld (tabel 2.5).

Minder goed te spreken dan anderen (minstens 10%-punt lager dan gemiddeld) zijn:

- afgestudeerden Vormgeving over de balans tussen theorie en praktijk,
- afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving over de internationale oriëntatie van het studieprogramma,
- afgestudeerden Erfgoedprofessional over het niveau en uitdagend karakter van het studieprogramma (hoewel zij in ruime meerderheid tevreden hierover zijn).

Beter te spreken dan anderen (minstens 10%-punt hoger dan gemiddeld) zijn:

- afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst over de internationale oriëntatie van het studieprogramma,
- afgestudeerden Muziek over de balans tussen theorie en praktijk en de internationale oriëntatie van het studieprogramma,
- afgestudeerden Docent Muziek over de actualiteit en praktijkgerichtheid van het studieprogramma, alsmede de balans tussen theorie en praktijk,
- afgestudeerden Theater over het niveau van het studieprogramma, de actualiteit en praktijkgerichtheid van het studieprogramma, de opbouw van het studieprogramma en de balans tussen theorie en praktijk,
- afgestudeerden Docent Drama over de actualiteit en praktijkgerichtheid van het studieprogramma, de opbouw en de balans tussen theorie en praktijk.
- afgestudeerden Voortgezette opleiding Muziek over de balans tussen theorie en praktijk en de internationale oriëntatie van het studieprogramma.

Afgestudeerdenoordeel over enkele opleidingsaspecten

Om vanuit de optiek van de afgestudeerden enkele specifieke aspecten van de opleiding te evalueren, is aan de afgestudeerden gevraagd om de keuzemogelijkheden in de studie, de studiebegeleiding en de praktische beroepsvoorbereiding aan de hand van een rapportcijfer te evalueren. Van deze drie aspecten wordt de praktische beroepsvoorbereiding over het geheel genomen het slechtst, en de keuzemogelijkheden in de studie het best beoordeeld (tabel 2.6).

Minder goed te spreken dan anderen zijn afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst over de praktische beroepsvoorbereiding, en afgestudeerden Dans over de keuzemogelijkheden in de studie en de studiebegeleiding.

Beter te spreken dan anderen zijn afgestudeerden Docent Muziek over de praktische beroepsvoorbereiding, afgestudeerden Theater over de keuzemogelijkheden in de studie, en afgestudeerden Docent Drama over de studiebegeleiding.

Tabel 2.6

Oordeel over enkele aspecten van opleiding, personeel en voorzieningen

	Keuzemogelijkheden	Studiebegeleiding	Praktische beroepsvoorbereiding
Autonome Beeldende Kunst	7,1	6,1	4,8
Vormgeving	6,8	6,3	5,5
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	6,6	6,4	6,3
Film en Televisie	x	x	x
Muziek	6,8	6,1	5,6
Docent Muziek	6,5	6,5	7,1
Theater	7,2	6,5	6,2
Docent Drama	6,6	7,0	7,0
Dans	5,9	5,5	5,8
Docent Dans	x	x	x
Erfgoedprofessional	6,5	6,3	6,8
Voortgezette opleiding Muziek	6,5	6,1	5,3
Overige Kunstopleidingen	x	x	x
Totaal	6,7	6,2	5,7

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

2.3 Hoe is er geselecteerd? (selectie)

Een tweede functie van onderwijs die kan worden onderscheiden, betreft de selectiefunctie. Het gaat hierbij om het beoordelen van de studenten op de aanwezige competenties en het op grond hiervan certificeren naar eindniveau. De maatschappelijke legitimering van de kwalificatiefunctie van het onderwijs is voor een belangrijk deel gelegen in de betrouwbaarheid waarmee het onderwijs op competenties selecteert. Door visitatiecommissies wordt dit doorgaans gecheckt door beoordelingen te maken van enkele werkstukken en deze te vergelijken met de door docenten gegeven beoordelingen. Idealiter vormt een dergelijk systeem van externe ijking van de selectie de beste garantie voor een betrouwbaar selectieproces. Bij het ontbreken van een dergelijke externe ijking kan alleen een proxy worden gegeven van de betrouwbaarheid van de selectie. Daartoe hebben we aan de afgestudeerden gevraagd om de wijze van toetsen en beoordelen aan de hand van een rapportcijfer te waarderen.

Tabel 2.7

Oordeel over wijze van toetsen en beoordelen (rapportcijfer)

Autonome Beeldende Kunst	6,4
Vormgeving	6,2
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	6,6
Film en Televisie	X
Muziek	6,3
Docent Muziek	6,2
Theater	6,5
Docent Drama	6,7
Dans	6,5
Docent Dans	X
Erfgoedprofessional	6,3
Voortgezette opleiding Muziek	6,5
Overige Kunstopleidingen	X
Totaal	6,3

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Het rapportcijfer dat afgestudeerden toekennen aan de wijze van toetsen en beoordelen varieert van gemiddeld 6,2 gegeven door afgestudeerden Vormgeving en Docent Muziek tot gemiddeld 6,7 gegeven door afgestudeerden Docent Drama (tabel 2.7).

Hierbij dient met klem te worden gewezen op het feit dat voor een veelomvattend opleidingsaspect als selectie de robuustheid en validiteit van alleen het afgestudeerdenoordeel over de wijze van toetsen en beoordelen beperkt is. In het kunstonderwijs wordt vooral aan de poort geselecteerd op diverse facetten van geschiktheid.

Gezien vanuit de studiekeuze heeft selectie ook betrekking op de vraag of de opleiding past bij zijn of haar capaciteiten en verwachtingen.⁴ Hoewel de feitelijke keuze voor een opleiding vaak gebaseerd is op zelfselectie, kan een opleiding dit selectieproces wel optimaliseren door goede voorlichting en begeleiding te geven. In de Kunsten-Monitor wordt aan afgestudeerden gevraagd om aan te geven of men achteraf gezien opnieuw dezelfde opleiding zou kiezen. Deze vraag geeft aan in welke mate de verwachtingen waarmee een student aan de opleiding is begonnen ook overeen komen met zijn of haar ervaringen achteraf. Het oordeel hierover wordt overigens niet alleen bepaald door de kwaliteit van de opleiding maar ook door mogelijk andere aspecten die bij de keuze van een opleiding een rol spelen en waarvan de verwachtingen al dan niet zijn uitgekomen. Het selectieproces is optimaal wanneer de opleiding enerzijds studenten trekt die over de juiste capaciteiten en belangstelling beschikken en anderzijds voldoende selecteert op relevante competenties om het risico voor werkgevers te minimaliseren dat een afgestudeerde onder de maat functioneert.

Tabel 2.8
Studiekeuze achteraf gezien (%)

	Dezelfde opleiding aan dezelfde instelling	Dezelfde opleiding maar aan andere instelling	Andere opleiding aan dezelfde instelling	Andere opleiding aan andere instelling	Zou niet zijn gaan studeren
Autonome Beeldende Kunst	72	12	7	9	0
Vormgeving	66	16	6	11	1
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	67	15	7	10	1
Film en Televisie	x	x	x	x	x
Muziek	70	23	2	5	0
Docent Muziek	70	20	0	11	0
Theater	67	21	4	9	0
Docent Drama	x	x	x	x	x
Dans	53	34	4	9	0
Docent Dans	x	x	x	x	x
Erfgoedprofessional	x	x	x	x	x
Voortgezette opleiding Muziek	68	23	3	2	5
Overige Kunstopleidingen	x	x	x	x	
Totaal	68	17	5	9	1

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Uit tabel 2.8 blijkt dat circa tweederde (68%) van de afgestudeerden achteraf gezien opnieuw voor dezelfde kunstopleiding én dezelfde academie zou kiezen. Een op de zes afgestudeerden van het kuo (17%) heeft weliswaar geen spijt van de gekozen opleiding maar zou, achteraf gezien, wel voor een

4. Borghans, L. (1993), *Educational Choice and Labour Market Information*, Thesis, Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt.

andere academie hebben gekozen. De rest van de afgestudeerden zou, achteraf gezien, een geheel andere opleiding hebben gekozen (14%) of niet zijn gaan studeren (1%). Vanuit de sector als totaal gezien, is dus 85% van de afgestudeerden tevreden over de destijds gemaakte opleidingskeuze: zij zouden achteraf bezien opnieuw voor dezelfde kunstopleiding kiezen, al dan niet aan dezelfde academie. Tabel 2.9 laat verder zien dat vooral afgestudeerden Dans relatief vaak vinden dat zij destijds de verkeerde keuze hebben gemaakt, niet wat de gekozen opleiding betreft maar wel wat de gekozen academie betreft.

2.4 Afgestudeerdenoordeel over personeel en voorzieningen

De Kunsten-Monitor 2005 bevat drie indicatoren waarmee vanuit de optiek van de afgestudeerden enkele facetten van de accreditatieaspecten *personeel* en *voorzieningen* kunnen worden geëvalueerd. Deze zijn te beschouwen als een aanvulling op wat de instellingen zelf al verzamelen. Met betrekking tot het aspect *personeel* is aan de afgestudeerden gevraagd om de kwaliteit van de docenten aan de hand van een rapportcijfer te evalueren. In het kader van het aspect *voorzieningen* is aan de afgestudeerden gevraagd om achtereenvolgens de aspecten huisvesting en overige materiële voorzieningen van de opleiding aan de hand van een rapportcijfer te evalueren. De resultaten staan vermeld in tabel 2.9.

Tabel 2.9

Oordeel over enkele aspecten van opleiding, personeel en voorzieningen

	Personeel	Voorzieningen	
	Kwaliteit van Docenten	Huisvesting	Overige materiële Voorzieningen
Autonome Beeldende Kunst	7,1	6,8	7,4
Vormgeving	6,8	6,8	7,0
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	7,0	6,8	7,1
Film en Televisie	x	x	x
Muziek	7,6	5,9	6,5
Docent Muziek	7,0	6,5	6,2
Theater	7,2	6,6	7,1
Docent Drama	7,4	7,1	6,8
Dans	7,1	6,7	7,2
Docent Dans	x	x	x
Erfgoedprofessional	7,0	6,6	5,8
Voortgezette opleiding Muziek	7,6	5,8	6,8
Overige Kunstopleidingen	x	x	x
Totaal	7,1	6,5	6,9

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Wat het aspect *personeel* betreft, varieert de waardering voor de kwaliteit van de docenten van 6,8 door afgestudeerden Vormgeving tot 7,6 door afgestudeerden (Voortgezette opleiding) Muziek. Van het aspect *voorzieningen* wordt de huisvesting over het geheel genomen iets lager gewaardeerd dan de overige materiële voorzieningen. Vergeleken met anderen zijn afgestudeerden Voortgezette opleiding Muziek iets minder goed te spreken over de huisvesting, en afgestudeerden Erfgoedprofessional over de overige materiële voorzieningen.

3 Resultaten van het kunstonderwijs op de arbeidsmarkt

3.1 Waar komt men terecht? (allocatie)

In dit hoofdstuk komt een aantal indicatoren aan bod waarmee de resultaten van het kunstonderwijs op de arbeidsmarkt inzichtelijk kunnen worden gemaakt. Dit gebeurt aan de hand van twee facetten, namelijk: *allocatie* (paragraaf 3.1) en *extern rendement* (paragraaf 3.2). Vervolgens komt in paragraaf 3.3 de doorstroom naar vervolgonderwijs en deelname aan scholing aan bod.

De derde functie (naast kwalificatie en selectie) van onderwijs die onderscheiden wordt, de allocatiefunctie, draait om de vraag in hoeverre afgestudeerden terecht komen in beroepen waarvoor de opleiding beoogt voor te bereiden. Hierbij kunnen twee dimensies onderscheiden worden: *ondersteuning* bij de transitie van opleiding naar werk en de *aansluiting* van het gevonden werk op de opleiding. Om zicht te krijgen op de ondersteuning bij de transitie van de opleiding naar de arbeidsmarkt is gekeken naar de tevredenheid van de afgestudeerden over de voorlichting tijdens de opleiding over de beroepsmogelijkheden. Om zicht te krijgen op de kwaliteit van de aansluiting van het werk op de gevolde opleiding wordt eerst gekeken naar het soort werkzaamheden waarnaar men na het afstuderen op zoek is gegaan, en waarom men eventueel ook op zoek is gegaan naar werk buiten het eigen vakgebied. Daarna wordt ingegaan op de vraag of men al dan niet binnen of buiten het eigen vakgebied werkzaam is, en op het soort werkzaamheden dat men binnen het eigen vakgebied verricht.

Tevredenheid met voorlichting over beroepsmogelijkheden

Een goede indicator voor de kwaliteit van de ondersteuning die de opleiding biedt bij de transitie van opleiding naar werk vormt het oordeel van de afgestudeerden over de voorlichting tijdens de opleiding over de beroepsmogelijkheden. Daartoe is aan de afgestudeerden gevraagd om de voorlichting die zij tijdens de opleiding hebben gehad over de beroepsmogelijkheden door middel van een rapportcijfer te beoordelen. Tabel 3.1 toont het gemiddelde rapportcijfer dat de afgestudeerden hebben toegekend aan de beroepsvoorlichting.

Tabel 3.1
Oordeel over voorlichting over beroepsmogelijkheden (rapportcijfer)

Autonome Beeldende Kunst	5,1
Vormgeving	4,9
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	5,5
Film en Televisie	x
Muziek	5,6
Docent Muziek	6,7
Theater	5,7
Docent Drama	6,2
Dans	5,0
Docent Dans	x
Erfgoedprofessional	6,4
Voortgezette opleiding Muziek	4,8
Overige Kunstopleidingen	x
Totaal	5,3

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Ten aanzien van de tevredenheid met de voorlichting over de beroepsmogelijkheden manifesteren zich aanzienlijke verschillen tussen de opleidingsprofielen. Afgestudeerden Docent Drama, Erfgoed-professional en vooral Docent Muziek zijn duidelijk vaker tevreden over de voorlichting die ze hebben gekregen over de beroepsmogelijkheden dan afgestudeerden van de andere opleidingsprofielen.

Soort werk waarnaar men heeft gezocht

Hebben afgestudeerde kunstenaars tijdens of na de opleiding actief naar betaald werk gezocht, en zo ja binnen of buiten het eigen vakgebied? Tabel 3.2 gaat in op het zoekgedrag naar werk van afgestudeerde kunstenaars. De tabel laat zien dat de helft (49%) van de afgestudeerden uitsluitend heeft gezocht naar werk binnen het eigen vakgebied. Ruim eenderde (38%) heeft zowel binnen als buiten het eigen vakgebied naar werk gezocht. Met name veel afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst en afgestudeerden Erfgoedprofessional zoeken zowel binnen als buiten het eigen vakgebied naar werk, of zoeken om welke reden dan ook niet naar werk. Tot slot valt op dat afgestudeerden (Voortgezette opleiding) Muziek en afgestudeerden Docent Drama relatief vaak alleen binnen het eigen vakgebied naar werk zoeken.

Tabel 3.2

Gezocht werk na afstuderen (%)

	binnen eigen vakgebied	buiten eigen vakgebied	zowel binnen als buiten eigen vakgebied	niet gezocht
Autonome Beeldende Kunst	22	5	52	22
Vormgeving	52	2	38	9
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	47	3	37	13
Film en Televisie	x	x	x	x
Muziek	59	2	30	10
Docent Muziek	x	x	x	x
Theater	51	0	46	3
Docent Drama	61	5	35	0
Dans	56	0	41	4
Docent Dans	x	x	x	x
Erfgoedprofessional	30	0	52	18
Voortgezette opleiding Muziek	66	0	24	11
Overige Kunstopleidingen	x	x	x	x
Totaal	49	2	38	11

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Aan de afgestudeerden die (ook) gezocht hebben naar werk buiten het eigen vakgebied is in een gesloten vraag gevraagd waarom zij (ook) buiten het eigen vakgebied naar werk hebben gezocht. De antwoorden in tabel 3.3 laten zien dat men vooral vaak (ook) buiten het eigen vakgebied naar werk zoekt omdat men verwacht dat er te weinig werk is in het eigen vakgebied.

Tabel 3.3

Belangrijkste reden om (ook) te zoeken naar werk buiten het eigen vakgebied (%)

te weinig werk in eigen vakgebied	38
veranderde/bredere interesse	18
te weinig werkervaring voor werk in eigen vakgebied	15
in eigen vakgebied is niet voldoende te verdienen	15
opleiding gaan volgen voor eigen ontplooiing	2
andere redenen	13

Aansluiting opleiding-werk

De aansluiting tussen de gevolgde opleiding en de huidige werkzaamheden geeft aan in hoeverre afgestudeerden hun capaciteiten kunnen benutten. Afgestudeerde kunstenaars die alleen werkzaamheden buiten het eigen vakgebied verrichten, lopen het risico dat ze de in de studie opgebouwde capaciteiten niet voldoende kunnen benutten, of het risico dat hun capaciteiten tekortschieten voor hun functie.

Van alle afgestudeerde kunstenaars werkt 58% alleen binnen het eigen vakgebied, 11% alleen buiten het eigen vakgebied en 31% zowel binnen als buiten het eigen vakgebied (tabel 3.4). Afgestudeerden Theater en afgestudeerden van de muziekprofielen (Muziek, Docent Muziek, Voortgezette opleiding Muziek) werken vaker dan anderen alleen binnen het eigen vakgebied. Afgestudeerden Erfgoedprofessional en afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst werken vaker dan anderen alleen buiten het eigen vakgebied. Afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst werken bovendien vaker dan anderen zowel binnen als buiten het eigen vakgebied.

Tabel 3.4
Huidige betaalde werkzaamheden (%)

	alleen binnen eigen vakgebied	alleen buiten eigen vakgebied	zowel binnen als buiten eigen vakgebied
Autonome Beeldende Kunst	14	23	63
Vormgeving	57	12	31
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	60	16	25
Film en Televisie	x	x	x
Muziek	74	3	22
Docent Muziek	70	0	30
Theater	70	0	30
Docent Drama	x	x	x
Dans	57	15	28
Docent Dans	x	x	x
Erfgoedprofessional	45	31	24
Voortgezette opleiding Muziek	71	2	27
Overige Kunstopleidingen	x	x	x
Totaal	58	11	31

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Tabel 3.5 laat zien hoeveel uren per week in totaal (hoofd- en nevenwerkzaamheden samen) binnen en buiten het eigen vakgebied door kunstenaars wordt gewerkt. Hierbij dient te worden bedacht dat 58% van de kunstenaars alleen binnen het eigen vakgebied, 11% alleen buiten het eigen vakgebied en 31% zowel binnen als buiten het eigen vakgebied werkzaamheden verricht.

Tabel 3.5
Gemiddeld aantal uren werkzaam per week

	Aantal gewerkte uren binnen eigen vakgebied	Aantal gewerkte uren buiten eigen vakgebied
Alleen binnen eigen vakgebied werkzaam	34	
Alleen buiten eigen vakgebied werkzaam		27
Zowel binnen als buiten eigen vakgebied werkzaam	24	18
Totaal	31	21

Tabel 3.5 toont dat kunstenaars over het geheel genomen meer uren werkzaam zijn binnen het eigen vakgebied dan buiten het eigen vakgebied. Verder zien we dat kunstenaars die alleen binnen het eigen vakgebied werkzaam zijn gemiddeld meer uren werken dan kunstenaars die alleen buiten het eigen vakgebied werkzaam zijn. Tot slot, wanneer kunstenaars zowel binnen als buiten het eigen vakgebied werkzaam zijn, werken zij gemiddeld meer uren binnen dan buiten het eigen vakgebied.

In tabel 3.6 wordt nader gespecificeerd welke werkzaamheden binnen het eigen vakgebied worden verricht. De resultaten tonen aan dat afgestudeerden van niet-docentenopleidingen, als zij binnen het eigen vakgebied werkzaam zijn, het vaakst als scheppend/uitvoerend kunstenaar werkzaamheden verrichten. Het is niet verwonderlijk dat afgestudeerden van docentenopleidingen, als zij binnen het eigen vakgebied werkzaam zijn, het vaakst als docent werkzaamheden verrichten.

Tabel 3.6

Aard van de werkzaamheden binnen het eigen vakgebied (%)

	Als scheppend / uitvoerend kunstenaar	Als docent	Als beleidsmatig / management / organisatorisch medewerker
Autonome Beeldende Kunst	95	23	11
Vormgeving	95	9	20
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	44	92	6
Film en Televisie	x	x	x
Muziek	88	65	14
Docent Muziek	11	95	15
Theater	94	15	17
Docent Drama	x	x	x
Dans	x	x	x
Docent Dans	x	x	x
Erfgoedprofessional	x	x	x
Voortgezette opleiding Muziek	97	56	16
Overige Kunstopleidingen	x	x	x
Totaal	83	43	15

Meer antwoorden mogelijk.

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Afgestudeerden die als scheppend/uitvoerend kunstenaar werkzaam zijn, werken in totaal (incl. eventuele nevenwerkzaamheden) gemiddeld 32 uur per week. Afgestudeerden die als docent werkzaam zijn, werken in totaal gemiddeld 23 uur per week, en afgestudeerden die als beleidsmatig / management / organisatorisch medewerker werkzaam zijn, werken in totaal gemiddeld 35 uur per week.

3.2 Wat levert het op? (extern rendement)

Extern rendement kan worden gedefinieerd als de verhouding tussen kosten en opbrengsten van onderwijs die door individuen en de overheid worden gerealiseerd. Het extern rendement is vooral van belang om de macrodoelmatigheid van een opleiding te kunnen beoordelen. Wij beperken ons hier tot het individueel extern rendement. Om het individueel extern rendement te berekenen, zou men idealiter de beschikking moeten hebben over zowel de individuele kosten voor het volgen van de opleiding (inclusief de opportuiniteitskosten) als de totale opbrengsten over de levensloop. Echter de individuele kosten per opleiding zijn slechts deels bekend en, voor zover ze bekend zijn, betreffen vaak kosten die niet variëren tussen opleidingen (bijvoorbeeld collegegeld). Data over de opportuiniteitskosten per opleiding ontbreken geheel, evenals de totale opbrengsten over de levensloop. In het kader van een beoordeling van de (korte termijn) opbrengsten van de opleiding kunnen we echter goed volstaan met

de volgende indicatoren, gemeten anderhalf jaar na het verlaten van de opleiding: het werkloosheidspercentage en de bruto inkomsten. Opgemerkt zij dat het externe rendement grotendeels wordt bepaald door factoren die buiten de invloedssfeer van de opleiding liggen. Kortom, deze paragraaf beschrijft de individuele opbrengsten die de afgestudeerden van examenjaar 2003/2004 eind 2005, dus zo'n anderhalf jaar na het afstuderen, op de arbeidsmarkt realiseren. Hierbij dient te worden bedacht dat eind 2005 de conjunctuur duidelijk aan het aantrekken was. Zoals gezegd, wordt het externe rendement aan de hand van de kans op werk en de beloning in kaart gebracht.

Arbeidsmarktparticipatie en kans op werk

De kans op werk wordt geschetst aan de hand van het werkloosheidspercentage onder afgestudeerde kunstenaars. Om de werkloosheid te bepalen, is eerst gekeken naar de mate waarin men op het enquête-moment beschikbaar is voor de arbeidsmarkt (het procentuele aandeel van afgestudeerden die zich op de arbeidsmarkt aanbieden). Vervolgens is hiervan het percentage werklozen bepaald.

In tabel 3.7 wordt de arbeidsmarktparticipatie van afgestudeerde kunstenaars uitgedrukt als aandeel van de afgestudeerden die tot de beroepsbevolking behoren. Tot de beroepsbevolking behoren degenen die minstens 12 uur per week werken en degenen zonder werk (of met werk van minder dan 12 uur per week) die op zoek zijn naar werk. Hierbij worden afgestudeerden die hebben aangegeven student te zijn buiten beschouwing gelaten.

Tabel 3.7

Arbeidsmarktparticipatie en werkloosheid op enquête-moment (%)

	behoort tot beroepsbevolking	werkloosheid
Autonome Beeldende Kunst	71	36
Vormgeving	88	11
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	91	13
Film en Televisie	x	x
Muziek	78	24
Docent Muziek	x	x
Theater	90	31
Docent Drama	x	x
Dans	x	x
Docent Dans	x	x
Erfgoedprofessional	x	x
Voortgezette opleiding Muziek	98	21
Overige Kunstopleidingen	x	x
Totaal	85	18

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Uit tabel 3.7 komt naar voren dat het overgrote deel van de afgestudeerden van het kuo beschikbaar is voor de arbeidsmarkt (85%; vorige meting 84%). Van de 15% die niet tot de beroepsbevolking behoort, geeft de meerderheid aan vervolgonderwijs te volgen. Afgestudeerden van het profiel Autonome Beeldende Kunst zijn minder vaak beschikbaar voor de arbeidsmarkt dan afgestudeerden van de andere opleidingsprofielen.

Kijken we naar de werkloosheid gemeten eind 2005 (circa anderhalf jaar na afstuderen), dan zien we dat van de afgestudeerde kunstenaars die beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt er een op de vijf (18%) werkloos is. Dit is duidelijk hoger dan in meting 2004 toen 13% werkloos was. Vooral afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst zijn vaak werkloos.

Aard van de rechtspositie

In tabel 3.8 is de aard van het dienstverband in de voornaamste werkzaamheden weergegeven.⁵ Uit deze tabel blijkt dat bijna de helft (48%) van de kunstenaars in loondienst is bij een werkgever. Ruim 40% werkt als zelfstandige/freelancer. Afgestudeerden van de profielen Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, Docent Muziek, Dans en Erfgoedprofessional zijn vaker dan afgestudeerden van andere profielen werkzaam in loondienst van een werkgever. Vooral afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst en afgestudeerden (Voortgezette opleiding) Muziek zijn vaker dan anderen actief als zelfstandige of freelancer.

Tabel 3.8
Dienstverband (%)

	Loondienst	Uitzend- /oproepkracht	Zelfstandige of freelance	Ander dienstver- band
Autonome Beeldende Kunst	34	5	55	6
Vormgeving	44	4	47	5
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	79	5	12	4
Film en Televisie	x	x	x	x
Muziek	39	3	51	7
Docent Muziek	89	0	11	0
Theater	x	x	x	x
Docent Drama	x	x	x	x
Dans	62	4	29	6
Docent Dans	x	x	x	x
Erfgoedprofessional	66	10	3	21
Voortgezette opleiding Muziek	32	0	66	2
Overige Kunstopleidingen	x	x	x	x
Totaal	48	3	43	6

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Van degenen die in de voornaamste werkring in loondienst bij een werkgever of als uitzend/oproepkracht werkzaam zijn, heeft 45% een vaste aanstelling (gemeten circa anderhalf jaar na afstuderen). Dit varieert van 36% bij afgestudeerden Voortgezette opleiding Muziek, 39% bij afgestudeerden Vormgeving, 42% bij afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst, 51% bij afgestudeerden Muziek, 57% bij afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving tot 66% bij afgestudeerden Docent Muziek. Bij de overige profielen waren te weinig waarnemingen voor de in loondienst of als uitzend/oproepkracht werkzame afgestudeerden.

Beloning

Het gemiddeld bruto maandloon vormt een indicatie voor de totale inkomenspositie van de afgestudeerden van een bepaalde opleiding. Het bruto maandloon betreft naast inkomsten uit de hoofdwerkzaamheid ook inkomsten uit eventuele nevenwerkzaamheden. Bij het meten van de hoogte van het loon is geen rekening gehouden met niet-monetaire secundaire arbeidsvoorwaarden die in sommige branches gebruikelijk zijn (bijvoorbeeld de auto van de zaak). Over alle betaald werkende afgestudeerden van het kuo gerekend, ziet de gemiddelde inkomensopbouw er als volgt uit (tabel 3.9).

5. De betaalde werkzaamheid met het grootste aantal arbeidsuren. Bij een gelijk aantal arbeidsuren (in geval van betaalde werkzaamheden zowel binnen als buiten het eigen vakgebied) betreft dit de belangrijkste betaalde werkzaamheid binnen het eigen vakgebied.

Tabel 3.9

Gemiddelde bruto maandinkomsten op enquêtemoment naar aard van de inkomsten (€)

Inkomsten uit werkzaamheden binnen eigen vakgebied	1.330
Inkomsten uit werkzaamheden buiten eigen vakgebied	225
Totaal	1.555

Gemiddeld bruto maandloon afgerond op €5.

Tabel 3.9 laat zien dat over alle betaald werkende kunstenaars gerekend de inkomsten binnen het eigen vakgebied gemiddeld het zesvoudige bedragen van de inkomsten buiten het eigen vakgebied.

Eerder hebben we gezien dat 58% van alle afgestudeerde kunstenaars alléén binnen het eigen vakgebied werkt, 11% alleen buiten het eigen vakgebied werkt, en 31% zowel binnen als buiten het eigen vakgebied werkt. Omdat sommige afgestudeerden alleen binnen het eigen vakgebied werken, anderen alleen buiten het eigen vakgebied werken en weer anderen zowel binnen als buiten het eigen vakgebied werken, wordt in tabel 3.10 de gemiddelde inkomensopbouw naar aard van de werksituatie weergegeven.

Tabel 3.10

Bruto maandinkomsten op enquêtemoment naar aard van de werksituatie (€)

	Maandinkomsten uit werkzaamheden:		Totaal
	binnen eigen vakgebied	buiten eigen vakgebied	
Werkt alleen binnen eigen vakgebied	1.610		1.610
Werkt alleen buiten eigen vakgebied		1.420	1.420
Werkt zowel binnen als buiten eigen vakgebied	920	370	1.280

Gemiddeld bruto maandloon afgerond op €10.

Tabel 3.10 laat zien dat afgestudeerden die alléén binnen het eigen vakgebied werkzaam zijn met gemiddeld in totaal (hoofd- en eventuele nevenwerkzaamheden) € 1.610 bruto per maand het meest verdienen. Afgestudeerden die zijn aangewezen op alleen werk buiten het eigen vakgebied verdienen met gemiddeld in totaal € 1.280 bruto per maand het minst. Afgestudeerden die zowel binnen als buiten het eigen vakgebied werken, nemen met gemiddeld in totaal € 1.420 bruto per maand een tussenpositie in. Tabel 3.10 laat verder zien dat wanneer kunstenaars zowel binnen als buiten het eigen vakgebied werkzaam zijn, zij gemiddeld meer verdienen binnen het eigen vakgebied dan buiten het eigen vakgebied.

Tot slot worden in tabel 3.11 de maandinkomsten voor de opleidingsprofielen weergegeven. De resultaten laten zien dat afgestudeerden van het profiel Autonome Beeldende Kunst gemiddeld genomen meer verdienen met werkzaamheden buiten het eigen vakgebied dan met werkzaamheden binnen het eigen vakgebied. Dit komt omdat afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst van alle afgestudeerde kunstenaars het minst vaak alléén binnen het eigen vakgebied werkzaam zijn (tabel 3.4).

Tabel 3.11

Bruto maandinkomsten op enquêtemoment (€)

	Maandinkomsten uit werkzaamheden:		Totaal
	binnen eigen vakgebied	buiten eigen vakgebied	
Autonome Beeldende Kunst	300	640	940
Vormgeving	1.310	220	1.530
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	1.280	350	1.630
Film en Televisie	x	x	x
Muziek	1.320	60	1.390
Docent Muziek	x	x	x
Theater	x	x	x
Docent Drama	x	x	x
Dans	x	x	x
Docent Dans	x	x	x
Erfgoedprofessional	x	x	x
Voortgezette opleiding Muziek	1.350	180	1.520
Overige Kunstopleidingen	x	x	
Totaal	1.330	220	1.560

Gemiddeld bruto maandloon afgerond op € 10.

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

3.3 Verdere professionalisering na afstuderen

Doorstroom naar vervolgonderwijs

Na het behalen van het hbo-diploma kunnen afgestudeerde kunstenaars hun competenties door middel van regulier vervolgonderwijs of cursussen/bedrijfsopleidingen (scholing) blijven vergroten. Tabel 3.12 laat zien hoeveel kunstenaars na het afstuderen voor langere of kortere tijd verder onderwijs volgen. Dit kan al dan niet in combinatie met andere bezigheden plaatsvinden, bijvoorbeeld met betaald werk.

Tabel 3.12

Deelname aan vervolgonderwijs en niveau van het vervolgonderwijs (%)

	Deelname vervolgonderwijs	Niveau vervolgonderwijs (= 100%)		
		mbo of lager	hbo	wo
Autonome Beeldende Kunst	16	0	67	33
Vormgeving	14	8	50	41
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	18	0	52	48
Film en Televisie	x	x	x	x
Muziek	43	0	75	25
Docent Muziek	40	x	x	x
Theater	3	x	x	x
Docent Drama	10	x	x	x
Dans	12	x	x	x
Docent Dans	x	x	x	x
Erfgoedprofessional	27	x	x	x
Voortgezette opleiding Muziek	24	x	x	x
Overige Kunstopleidingen	x	x	x	x
Totaal	22	2	67	31

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Uit de tabel blijkt dat 22% (vorige meting 27%) van alle kunstenaars na het afstuderen heeft deelgenomen aan verder onderwijs. De deelname aan verder onderwijs varieert van minder dan 10% bij afgestudeerden Theater tot circa 40% bij afgestudeerden Muziek en Docent Muziek. Het merendeel van de verder studerende kunstenaars kiest voor een vervolgopleiding op hbo-niveau (67%; vorige meting 73%).

Deelname aan scholing

Ook het volgen van cursussen en bedrijfsopleidingen (scholing) is een manier om kennis en vaardigheden verder te ontwikkelen. Tabel 3.13 toont het aandeel van afgestudeerden die na het verlaten van de kunstopleiding één of meerdere cursussen of bedrijfsopleidingen hebben gevolgd. In totaal heeft een kwart (26%; vorige meting 19%) van alle afgestudeerde kunstenaars scholing gevolgd. De deelname aan cursussen/bedrijfsopleidingen varieert van 15% bij afgestudeerden Docent Muziek tot 45% bij afgestudeerden Dans.

Tabel 3.13

Deelname aan bijscholing en aard van de bijscholing (%)

	Deelname bijscholing	Aard bijscholing (= 100%)			
		Verdieping binnen vakgebied	Verbreiding binnen vakgebied	Verdieping buiten vakgebied	Verbreiding buiten vakgebied
Autonome Beeldende Kunst	29	34	34	13	18
Vormgeving	22	32	39	11	18
Docent Beeldende Kunst en Vormgeving	29	20	26	24	30
Film en Televisie	x	x	x	x	x
Muziek	23	47	36	8	10
Docent Muziek	15	x	x	x	x
Theater	32	x	x	x	x
Docent Drama	x	x	x	x	x
Dans	45	x	x	x	x
Docent Dans	x	x	x	x	x
Erfgoedprofessional	31	x	x	x	x
Voortgezette opleiding Muziek	38	x	x	x	x
Overige Kunstopleidingen	x	x	x	x	x
Totaal	26	34	37	12	17

x Onvoldoende (< 20) waarnemingen.

Kijken we naar de aard van de scholing, dan zien we dat verreweg de meeste scholing op het eigen vakgebied betrekking heeft. Over het geheel genomen gaat het hierbij iets vaker om verbreding van het eigen vakgebied dan om verdieping. Ook bij scholing buiten het eigen vakgebied gaat het vaker om verbreding dan om verdieping. Verder valt in tabel 3.8 op dat afgestudeerden van het profiel Beeldende Kunst en Vormgeving vaker buiten dan binnen het eigen vakgebied bijscholing volgen.

4 Hoofdbevindingen per opleidingsprofiel

Tot slot van dit rapport wordt voor de opleidingsprofielen, voor zover de aantallen waarnemingen dit toelaten, een aantal resultaten van meting 2005 samengevat. Deze resultaten betreffen achtereenvolgens het oordeel van de afgestudeerden over hun startbekwaamheid en ontwikkelpotentieel, het aandeel van afgestudeerden met betaalde werkzaamheden binnen het eigen vakgebied, de hoogte van de werkloosheid, de aard van het dienstverband, de beloning en het aandeel van de afgestudeerden die achteraf gezien opnieuw dezelfde opleiding zouden kiezen.

Autonome Beeldende Kunst

Van de afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst vindt slechts 39% dat hun opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt. Daar staat tegenover dat de overgrote meerderheid (85%) vindt dat hun opleiding een voldoende basis biedt om competenties verder te ontwikkelen. Ruim driekwart (77%) van de betaalde werkzaamheden heeft (ook) betrekking op het eigen vakgebied. De kans op werkloosheid is voor afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst relatief groot: 36% van degenen die zich aanbieden op de arbeidsmarkt is werkloos op het moment van de enquête. De voornaamste werkzaamheden vinden in ruim de helft van de gevallen (55%) als zelfstandige of freelancer plaats. Gemiddeld verdienen afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst € 300 bruto per maand met werkzaamheden binnen het eigen vakgebied en € 640 bruto per maand met werkzaamheden buiten het eigen vakgebied. De relatief kleine kans op werk en lage beloning ten spijt zou de overgrote meerderheid (84%) van de afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst, achteraf gezien, opnieuw dezelfde opleiding kiezen.

Vormgeving

Een ruime meerderheid (62%) van de afgestudeerden Vormgeving vindt dat hun opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt. De overgrote meerderheid (93%) vindt dat de opleiding een voldoende basis biedt om competenties verder te ontwikkelen. De overgrote meerderheid (88%) van de betaalde werkzaamheden heeft (ook) betrekking op het eigen vakgebied. Van de afgestudeerden Vormgeving die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, is 11% op het moment van de enquête werkloos. De voornaamste werkzaamheden vinden in bijna de helft van de gevallen (47%) als zelfstandige of freelancer plaats. Gemiddeld verdienen afgestudeerden Vormgeving € 1.310 bruto per maand met werkzaamheden binnen het eigen vakgebied en € 220 bruto per maand met werkzaamheden buiten het eigen vakgebied. De overgrote meerderheid (82%) van de afgestudeerden Vormgeving zou, achteraf gezien, opnieuw dezelfde opleiding kiezen.

Docent Beeldende Kunst en Vormgeving

Driekwart (75%) van de afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving vindt dat hun opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt, en de overgrote meerderheid (90%) vindt dat de opleiding een voldoende basis biedt om competenties verder te ontwikkelen. Verreweg de meeste (85%) betaalde werkzaamheden van afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving hebben (ook) betrekking op het eigen vakgebied. Van de afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, is 13% op het moment van de enquête werkloos. De voornaamste werkzaamheden vinden in ruim driekwart van de gevallen (79%) in loondienst plaats. Gemiddeld verdienen afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving € 1.280

bruto per maand met werkzaamheden binnen het eigen vakgebied en € 350 bruto per maand met werkzaamheden buiten het eigen vakgebied. De overgrote meerderheid (82%) van de afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving zou, achteraf bezien, opnieuw dezelfde opleiding kiezen.

Muziek

Circa driekwart (74%) van de afgestudeerden Muziek vindt dat hun opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt, en vrijwel allen (95%) vinden dat de opleiding een voldoende basis biedt om competenties verder te ontwikkelen. Vrijwel alle (96%) betaalde werkzaamheden van afgestudeerden Muziek hebben (ook) betrekking op het eigen vakgebied. Van de afgestudeerden Muziek die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, is circa een kwart (24%) op het moment van de enquête werkloos. De voornaamste werkzaamheden worden in circa de helft van de gevallen (51%) als zelfstandige of freelancer verricht. Gemiddeld verdienen afgestudeerden Muziek € 1.320 bruto per maand met werkzaamheden binnen het eigen vakgebied en € 60 bruto per maand met werkzaamheden buiten het eigen vakgebied. Bijna alle afgestudeerden Muziek (93%) zouden, achteraf bezien, opnieuw dezelfde opleiding kiezen.

Docent Muziek

Alle (100%) betaalde werkzaamheden van afgestudeerden Muziek hebben (ook) betrekking op het eigen vakgebied. De voornaamste werkzaamheden vinden in 89% van de gevallen in loondienst plaats. De overgrote meerderheid (90%) van de afgestudeerden Docent Muziek zou, achteraf bezien, opnieuw dezelfde opleiding kiezen.

Theater

Terwijl de overgrote meerderheid (83%) van de afgestudeerden Theater vindt dat hun opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt, vinden allen (100%) dat hun opleiding een voldoende basis biedt om competenties verder te ontwikkelen. Alle (100%) betaalde werkzaamheden van afgestudeerden Theater hebben (ook) betrekking op het eigen vakgebied. Van de afgestudeerden Theater die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, is bijna een derde (31%) op het moment van de enquête werkloos. Ondanks de hoge werkloosheid zou de overgrote meerderheid (88%) van de afgestudeerden Theater, achteraf bezien, opnieuw dezelfde opleiding kiezen.

Docent Drama

Terwijl de overgrote meerderheid (85%) van de afgestudeerden Docent Drama vindt dat hun opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt, vinden allen (100%) dat hun opleiding een voldoende basis biedt om competenties verder te ontwikkelen.

Dans

Terwijl bijna alle (91%) afgestudeerden Dans vinden dat hun opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt, vinden allen (100%) dat hun opleiding een voldoende basis biedt om competenties verder te ontwikkelen. Verreweg de meeste (85%) betaalde werkzaamheden van afgestudeerden Dans hebben (ook) betrekking op het eigen vakgebied. De voornaamste werkzaamheden vinden in de meeste gevallen (62%) in loondienst plaats. De overgrote meerderheid (87%) van de afgestudeerden Dans zou, achteraf bezien, opnieuw dezelfde opleiding kiezen.

Erfgoedprofessional

Terwijl de helft (50%) van de afgestudeerden Erfgoedprofessional vindt dat hun opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt, vindt de overgrote meerderheid (81%) dat hun opleiding een voldoende basis biedt om competenties verder te ontwikkelen. De meeste (69%) betaalde werkzaamheden van afgestudeerden Erfgoedprofessional hebben (ook) betrekking op het eigen vakgebied. De voornaamste werkzaamheden vinden in de meeste gevallen (66%) in loondienst plaats.

Voortgezette opleiding Muziek

Ruim driekwart (77%) van de afgestudeerden Voortgezette opleiding Muziek vindt dat hun opleiding een voldoende basis biedt om te starten op de arbeidsmarkt, en vrijwel allen (98%) vinden dat de opleiding een voldoende basis biedt om competenties verder te ontwikkelen. Vrijwel alle (98%) betaalde werkzaamheden van afgestudeerden Voortgezette opleiding Muziek hebben (ook) betrekking op het eigen vakgebied. Van de afgestudeerden Muziek die zich op de arbeidsmarkt aanbieden, is 21% op het moment van de enquête werkloos. De voornaamste werkzaamheden worden in circa tweederde van de gevallen (66%) als zelfstandige of freelancer verricht. Gemiddeld verdienen afgestudeerden Voortgezette opleiding Muziek € 1.350 bruto per maand met werkzaamheden binnen het eigen vakgebied en € 180 bruto per maand met werkzaamheden buiten het eigen vakgebied. Bijna alle afgestudeerden Voortgezette opleiding Muziek (91%) zouden, achteraf bezien, opnieuw dezelfde opleiding kiezen.

5 Trendcijfers 1996-2005

De Kunsten-Monitor genereert al tien jaar informatie over de aansluiting tussen het kunstonderwijs en de arbeidsmarkt. Dit geeft ons de mogelijkheid om aan de hand van trendcijfers ontwikkelingen in de transitie van de opleiding naar werk van kunstenaars te laten zien. In dit hoofdstuk wordt een beeld gegeven van de ontwikkelingen in de transitie van kunstopleiding naar werk voor de periode 1996-2005. Eerst wordt ingegaan op de allocatie op de arbeidsmarkt. Nagegaan wordt in hoeverre kunstenaars werkzaamheden verrichten die aansluiten bij de afgesloten kunstopleiding. Vervolgens wordt ingegaan op de opbrengsten van de kunstopleiding op de arbeidsmarkt. Dit gebeurt aan de hand van de kans op werk en de beloning. Tot slot wordt ingegaan op de tevredenheid van afgestudeerde kunstenaars over de afgesloten opleiding. Dit gebeurt aan de hand van de vraag of zij, achteraf bezien, opnieuw dezelfde kunstopleiding zouden hebben gekozen.

In dit hoofdstuk worden alleen trendcijfers gepresenteerd voor de opleidingsprofielen Autonome Beeldende Kunst, Vormgeving, Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, en het opleidingsprofiel Muziek. Voor de overige opleidingsprofielen zijn de aantallen waarnemingseenheden te klein (ongewogen minder dan 20) om op verantwoorde wijze ontwikkelingen te kunnen schetsen.

Bij de bespreking van de trendcijfers mag niet worden vergeten dat het tijdvak 1996-2005 op basis van de arbeidsmarktontwikkeling globaal in drie perioden kan worden ingedeeld: een krappere wordende arbeidsmarkt in de tweede helft van de jaren negentig, een ruimer wordende arbeidsmarkt in de periode tot 2004 en een kentering naar opnieuw een krappere wordende arbeidsmarkt in 2004/2005. Mogelijk heeft deze algemene arbeidsmarktontwikkeling ook de arbeidsmarktsituatie van afgestudeerden in het kunstonderwijs beïnvloed.

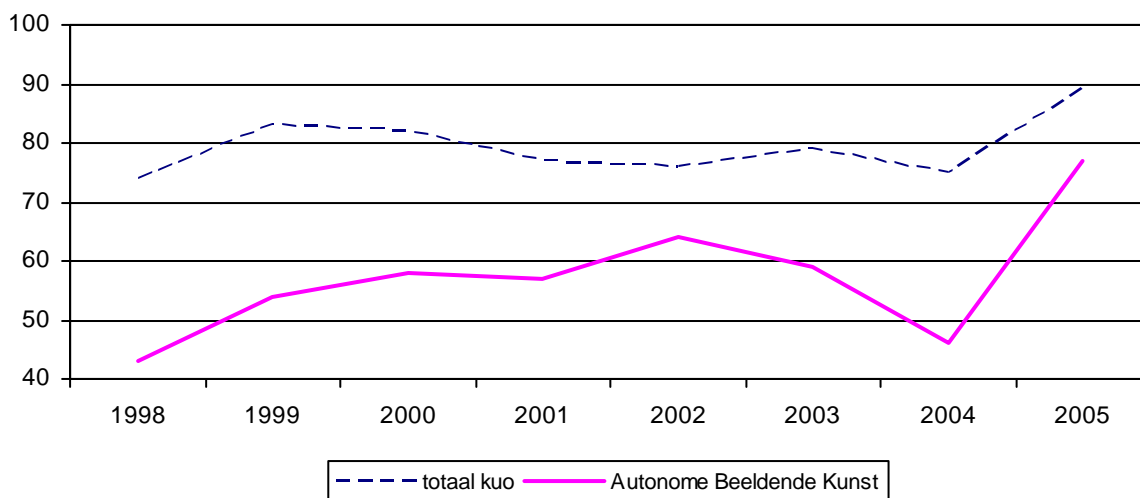
5.1 Allocatie op de arbeidsmarkt

Deze paragraaf gaat in op de vraag in hoeverre de werkzaamheden die kunstenaars verrichten aansluiten bij de gevolgde opleiding. Om te achterhalen in hoeverre kunstenaars werk vinden binnen het eigen vakgebied is in de figuren 5.1a t/m 5.1d voor de periode 1998-2005 aangegeven of de kunstenaars betaalde werkzaamheden binnen het eigen vakgebied verrichten (eventueel naast betaalde werkzaamheden buiten het eigen vakgebied). Voor de meetjaren 1996 en 1997 zijn geen vergelijkbare cijfers over de aard van de betaalde werkzaamheden beschikbaar. Door een ingrijpende wijziging van de vragenlijst in 2005 zijn de cijfers voor 2005 niet goed vergelijkbaar met die van de voorgaande jaren.

Figuur 5.1a laat zien dat gedurende de hele periode 1998-2005 het aandeel van afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst met werk dat aansluit bij het eigen vakgebied duidelijk lager ligt dan het gemiddelde voor afgestudeerde kunstenaars. Tot 2002 laat het aandeel van afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst met werk dat aansluit bij het eigen vakgebied een stijgend verloop zien, gevolgd door een daling. De forse toename in 2005 kan, zoals eerder is opgemerkt, verband houden met de wijziging in de vragenlijst.

Figuur 5.1a

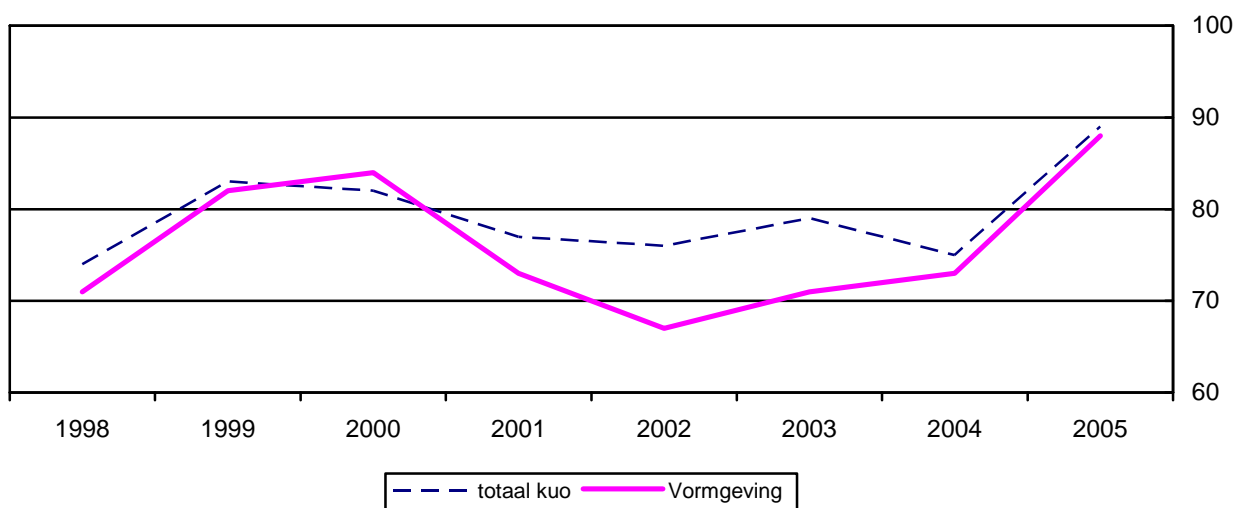
Ontwikkeling aansluitend werk, Autonome Beeldende Kunst 1998-2005 (% werk in eigen vakgebied)

Over de hele periode 1998-2005 bezien, ligt het aandeel van afgestudeerden Vormgeving met werk dat aansluit bij het eigen vakgebied meestentijds iets lager dan het gemiddelde voor afgestudeerde kunstenaars (figuur 5.1b). Het aandeel van afgestudeerden Vormgeving met werk dat aansluit bij het eigen vakgebied laat over de hele periode 1998-2005 bezien overigens een fluctuerend verloop zien: een stijging tot 2000, gevolgd door een daling, en na 2002 weer gevolgd door een forse stijging.

Figuur 5.1b

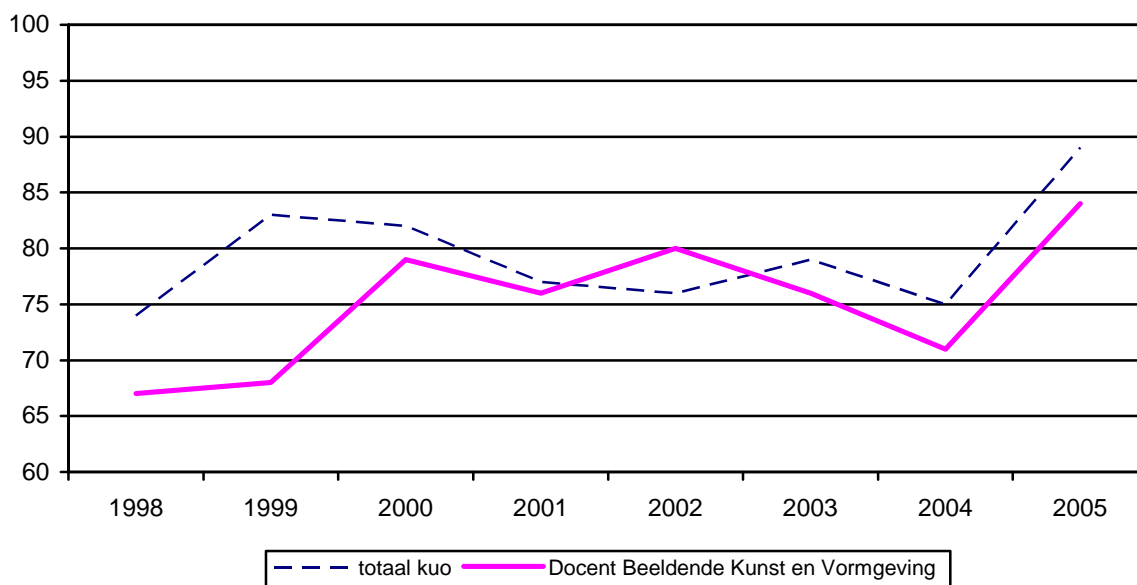
Ontwikkeling aansluitend werk, Vormgeving 1998-2005 (% werk in eigen vakgebied)

Figuur 5.1c toont dat over de hele periode 1998-2005 bezien het aandeel van afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving met werk dat aansluit bij het eigen vakgebied meestentijds iets lager ligt dan het gemiddelde voor afgestudeerde kunstenaars. De ontwikkeling van het aandeel afgestudeerden met werk dat aansluit bij het eigen vakgebied bij het profiel Docent Beeldende Kunst en Vormgeving lijkt overigens op de ontwikkeling bij afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst: een stijgend verloop tot 2002, gevolgd door een daling. Ook hier zien we een forse toename in 2005.

Figuur 5.1c

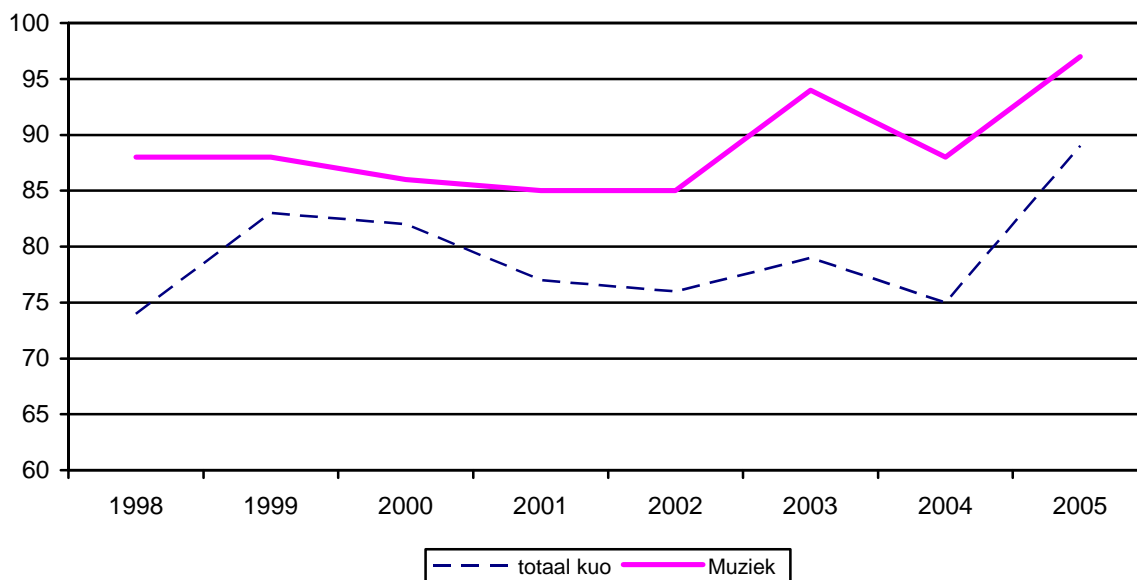
Ontwikkeling aansluitend werk, Docent Beeldende Kunst en Vormgeving 1998-2005 (% werk in eigen vakgebied)

Figuur 5.1d laat zien dat het aandeel van afgestudeerden Muziek met werk dat aansluit bij het eigen vakgebied gedurende de hele periode 1998-2005 duidelijk hoger ligt dan het gemiddelde voor afgestudeerde kunstenaars. Tot 2002 blijft het aandeel van afgestudeerden Muziek met werk dat aansluit bij het eigen vakgebied overigens vrij stabiel. Daarna laat het aandeel aansluitend werk een stijgende trend zien.

Figuur 5.1d

Ontwikkeling aansluitend werk, Muziek 1998-2005 (% werk in eigen vakgebied)

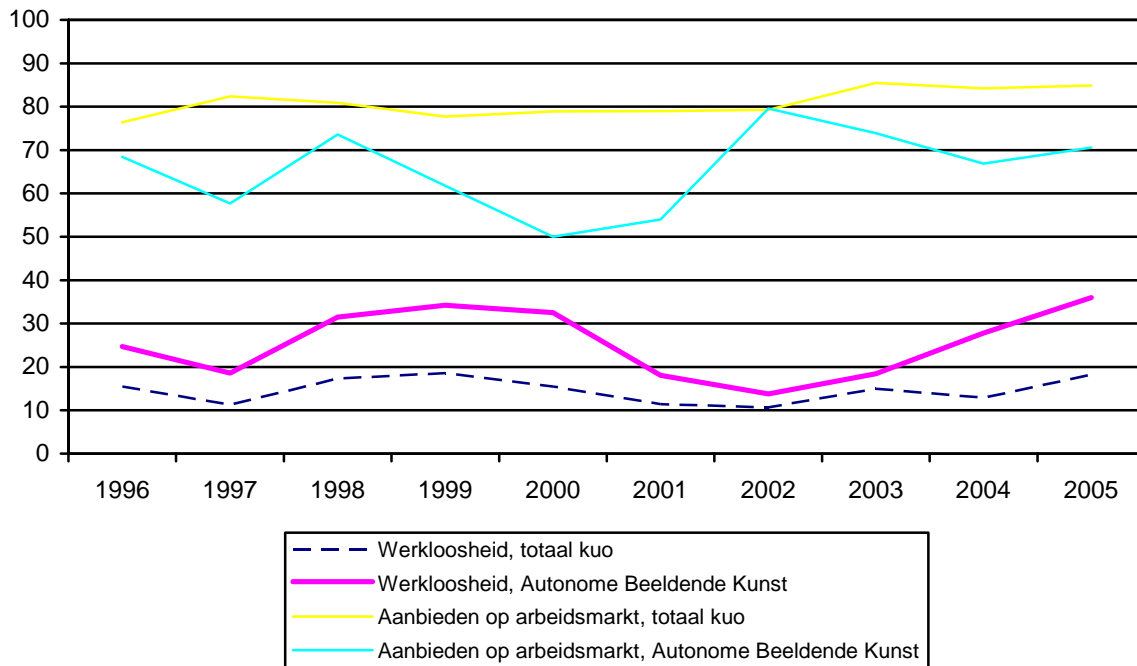
5.2 Rendement op de arbeidsmarkt

Arbeidsmarktparticipatie en kans op werk

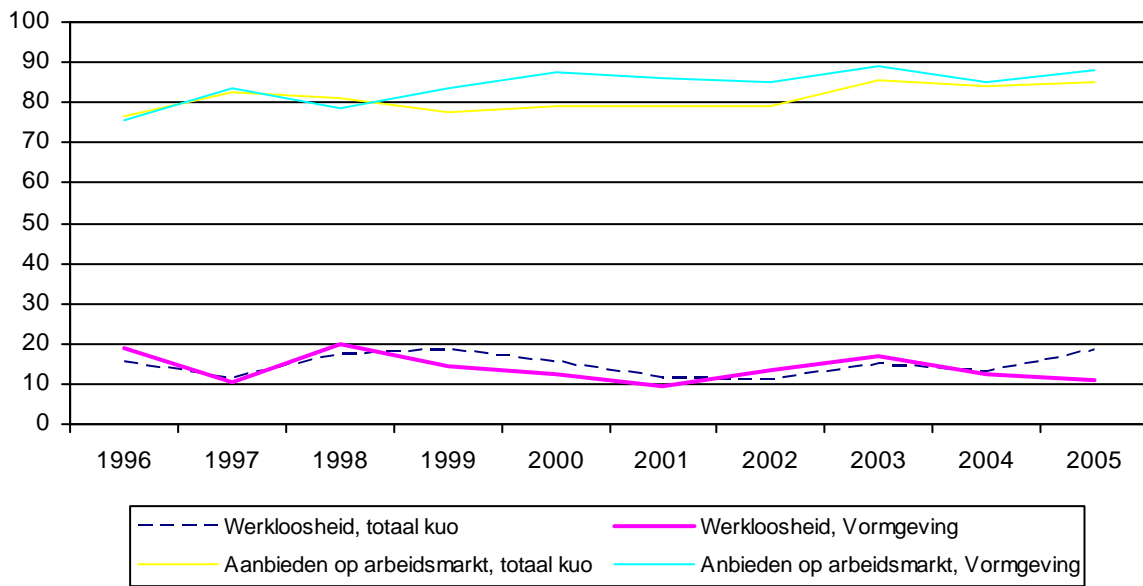
In de figuren 5.2a t/m 5.2d worden voor de periode 1996-2005 trendcijfers gepresenteerd voor de mate waarin de afgestudeerde kunstenaars zich aanbieden op de arbeidsmarkt (arbeidsmarktparticipatie) en het succes waarmee zij dit doen (kans op werk). De arbeidsmarktparticipatie van afgestudeerden wordt uitgedrukt als aandeel van de afgestudeerden die tot de beroepsbevolking behoren. Tot de beroepsbevolking behoren degenen die minstens 12 uur per week werken en degenen zonder werk (of met werk van minder dan 12 uur per week) die op zoek zijn naar werk. Hierbij worden afgestudeerden die hebben aangegeven student te zijn buiten beschouwing gelaten. De kans op werk betreft het percentage afgestudeerden dat tot de werkloze beroepsbevolking moet worden gerekend.

Figuur 5.2a toont dat over de hele periode 1998-2005 gezien afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst zich minder vaak op de arbeidsmarkt aanbieden, en als zij zich aanbieden zij dit met minder succes doen dan het gemiddelde voor afgestudeerde kunstenaars. De mate waarin afgestudeerde kunstenaars (en ook afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst) beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt, en het succes waarmee zij zich aanbieden op de arbeidsmarkt, lijkt de algemene arbeidsmarktontwikkeling overigens niet te volgen. De mate waarin afgestudeerden kunstenaars zich aanbieden op de arbeidsmarkt vertoont in de periode 1996-2005 een licht stijgende trend. De mate waarin afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst zich aanbieden op de arbeidsmarkt vertoont sterke fluctuaties in de beschouwde periode. Het succes waarmee afgestudeerde kunstenaars (en ook afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst) zich op de arbeidsmarkt aanbieden laat een (licht) fluctuerend verloop zien.

Figuur 5.2a
Ontwikkeling kans op werk Autonome Beeldende Kunst, 1996-2005 (%)

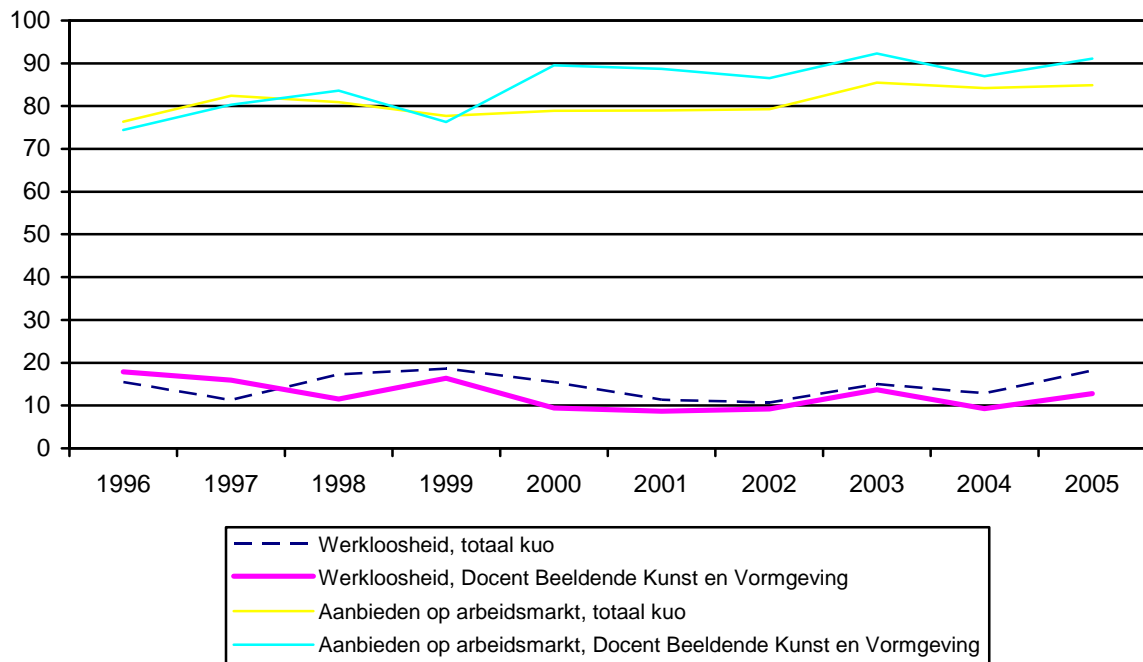

Figuur 5.2b
Ontwikkeling kans op werk Vormgeving, 1996-2005 (%)

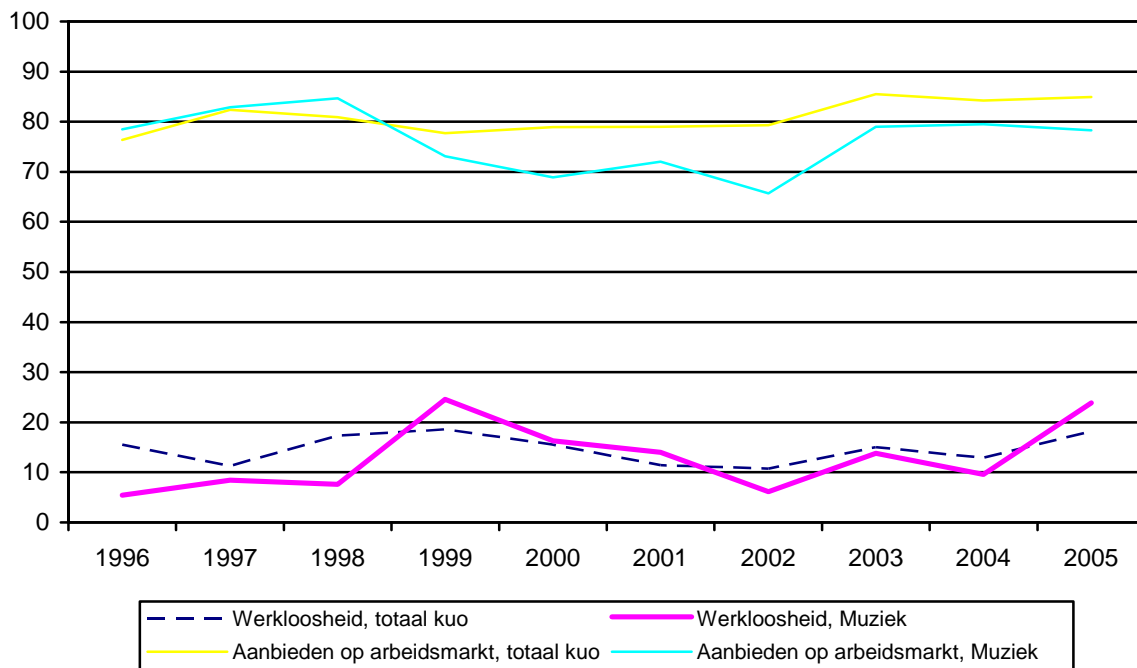
Kijken we naar de ontwikkeling van de mate waarin afgestudeerden Vormgeving zich op de arbeidsmarkt aanbieden en het succes waarmee zij dit doen, dan toont figuur 5.2b dat afgestudeerden Vormgeving de ontwikkeling van het totale kuo volgen. De mate waarin afgestudeerden Vormgeving zich aanbieden op de arbeidsmarkt vertoont in de periode 1996-2005 een zeer licht stijgende trend. Het succes waarmee zij zich op de arbeidsmarkt aanbieden laat een licht fluctuerend verloop zien.

Figuur 5.2c
Ontwikkeling kans op werk Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, 1996-2005 (%)

Evenals afgestudeerden vormgeving volgen afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving de ontwikkeling van het totale kuo wat de mate van beschikbaarheid voor de arbeidsmarkt en de hoogte van de werkloosheid in de periode 1996-2005 betreft. Ook bij afgestudeerden Vormgeving vertoont de ontwikkeling van de mate waarin zij zich aanbieden op de arbeidsmarkt een zeer licht stijgende trend, en laat het succes waarmee zij zich op de arbeidsmarkt aanbieden een licht fluctuerend verloop zien.

Figuur 5.2d
Ontwikkeling kans op werk Muziek, 1996-2005 (%)

Figuur 5.2d toont dat over de periode 1998-2005 gezien afgestudeerden Muziek zich meestentijds minder vaak op de arbeidsmarkt aanbieden dan het gemiddelde voor afgestudeerde kunstenaars. Het succes waarmee zij zich op de arbeidsmarkt aanbieden laat een fluctuerend verloop zien.

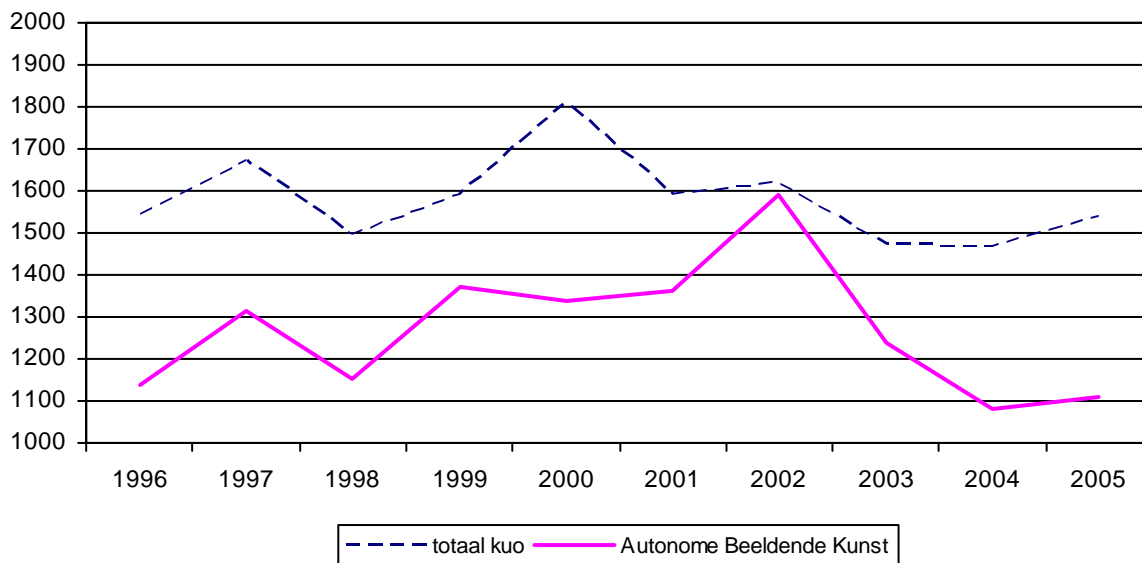
Beloning

De figuren 5.3a t/m 5.3d gaan in op de ontwikkelingen in de beloning van afgestudeerde kunstenaars. Vermeld is het totale bruto maandinkomen van kunstenaars uit verschillende werkzaamheden voor de periode 1996-2005 (gecorrigeerd voor inflatie). Het gaat hier om inkomsten die zijn verkregen uit alle betaalde werkzaamheden (dus inclusief eventuele nevenwerkzaamheden) binnen en buiten het eigen vakgebied.

Figuur 5.3a toont dat over de hele periode 1998-2005 gezien afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst per maand minder verdienen dan het gemiddelde voor afgestudeerde kunstenaars. Overigens blijkt de inkomensontwikkeling voor het totale kuo in grote lijnen de algemene arbeidsmarktontwikkeling voor hoger opgeleiden te volgen: een opgaande ontwikkeling in de tweede helft van de jaren negentig, gevolgd door een neerwaartse ontwikkeling na 2000 waaraan in 2005 een einde lijkt te zijn gekomen. De inkomensontwikkeling van afgestudeerden Autonome Beeldende kunst blijkt deze algemene ontwikkeling te volgen, waarbij het omslagpunt niet ligt bij het jaar 2000 maar bij het jaar 2002.

Figuur 5.3a

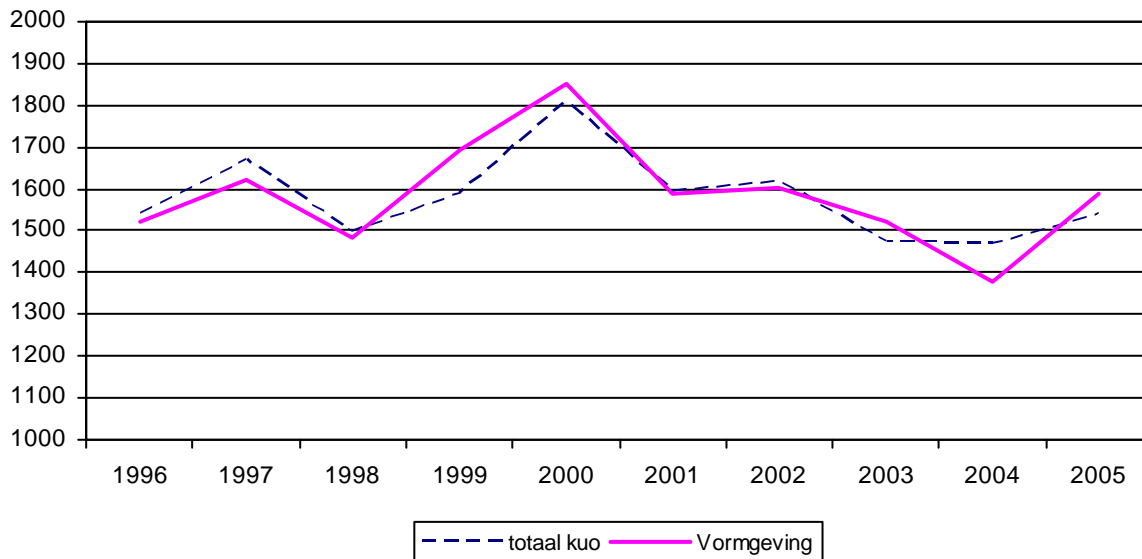
Ontwikkeling gemiddeld reëel bruto maandinkomen (in 2005 prijzen) Autonome Beeldende Kunst, 1996-2005 (€)

De inkomensontwikkeling van afgestudeerden Vormgeving blijkt de inkomensontwikkeling van het totale kuo vrij nauwkeurig te volgen: een opgaande ontwikkeling in de tweede helft van de jaren negentig, gevolgd door een neerwaartse ontwikkeling na 2000 waaraan in 2005 een einde lijkt te zijn gekomen.

Figuur 5.3b

Ontwikkeling gemiddeld reëel bruto maandinkomen (in 2005 prijzen) Vormgeving, 1996-2005 (€)

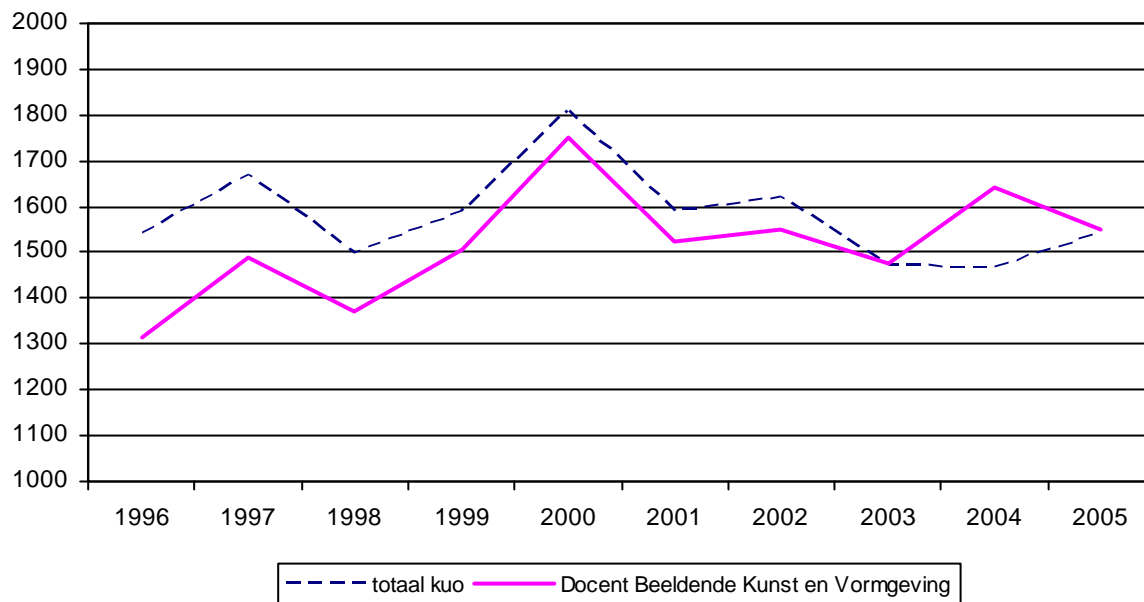

Figuur 5.3c toont dat tot 2003 afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving per maand iets minder verdienden dan het gemiddelde voor afgestudeerde kunstenaars. Tot 2003 volgt de inkomensontwikkeling van afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving vrij nauwkeurig de inkomensontwikkeling van het totale kuo. Na al in 2004 te zijn gestegen, is het maandinkomen van

afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving in 2005 niet (verder) gestegen zoals bij het kuo als totaal, maar juist gedaald.

Figuur 5.3c

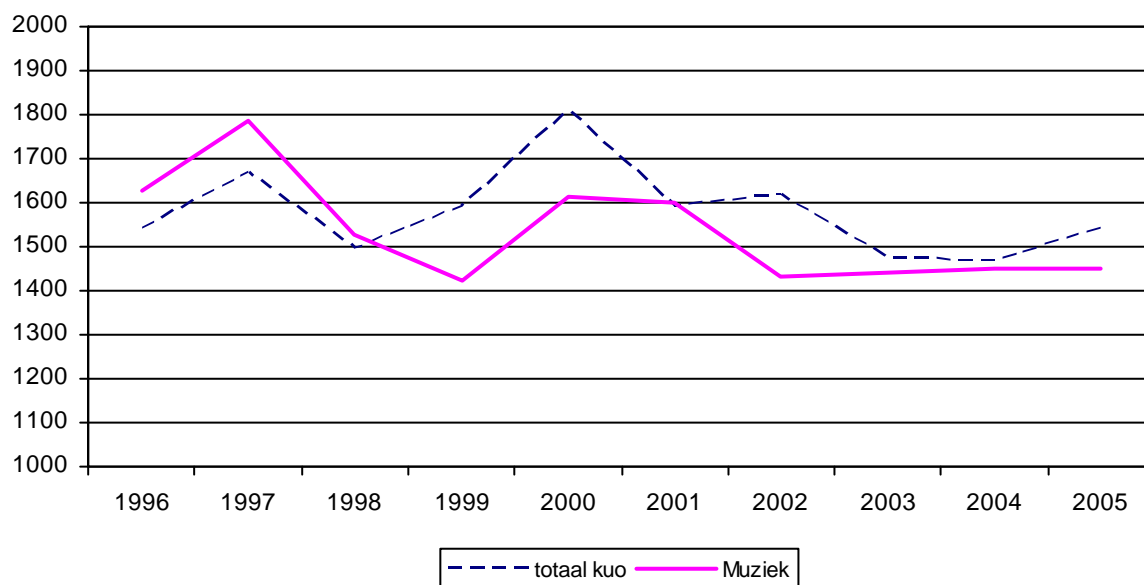
Ontwikkeling gemiddeld reëel bruto maandinkomen (in 2005 prijzen) Docent Beeldende Kunst en Vormgeving, 1996-2005 (€)

De inkomensontwikkeling van afgestudeerden Muziek zou kunnen worden omschreven als: een dalende trend tot 2002, gevolgd door een stabilisering na 2002 (figuur 5.3d).

Figuur 5.3d

Ontwikkeling gemiddeld reëel bruto maandinkomen (in 2005 prijzen) Muziek, 1996-2005 (€)

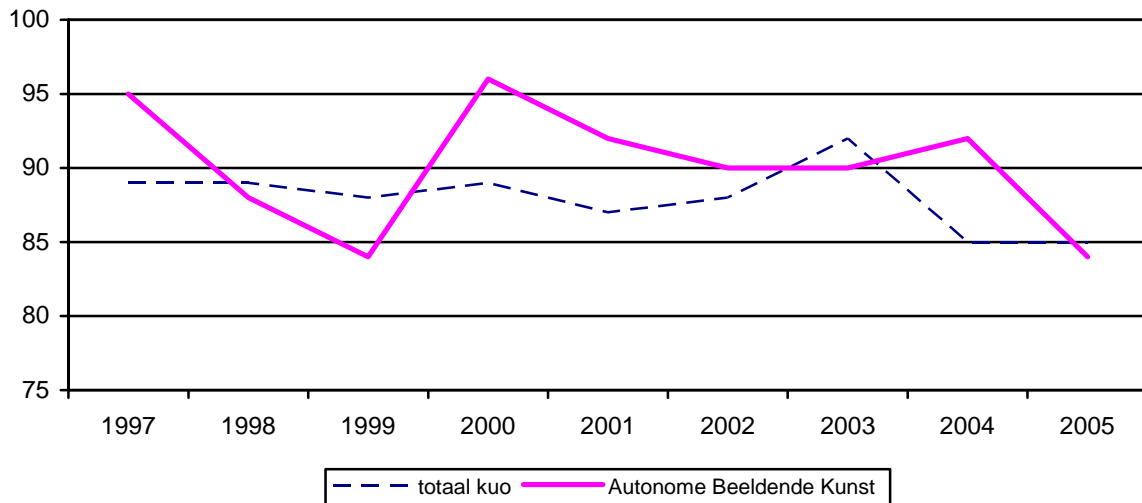

5.3 Tevredenheid over opleidingskeuze

In deze paragraaf worden tot slot de ontwikkelingen in het oordeel van afgestudeerde kunstenaars over de afgesloten opleiding beschreven. De figuren 5.4a t/m 5.4d tonen het percentage afgestudeerde kunstenaars dat achteraf gezien opnieuw voor dezelfde opleiding zou kiezen. Indirect geeft dit - voor de periode 1997-2005 - een indicatie van de tevredenheid van afgestudeerde kunstenaars over de gevolgde opleiding.

Figuur 5.4a

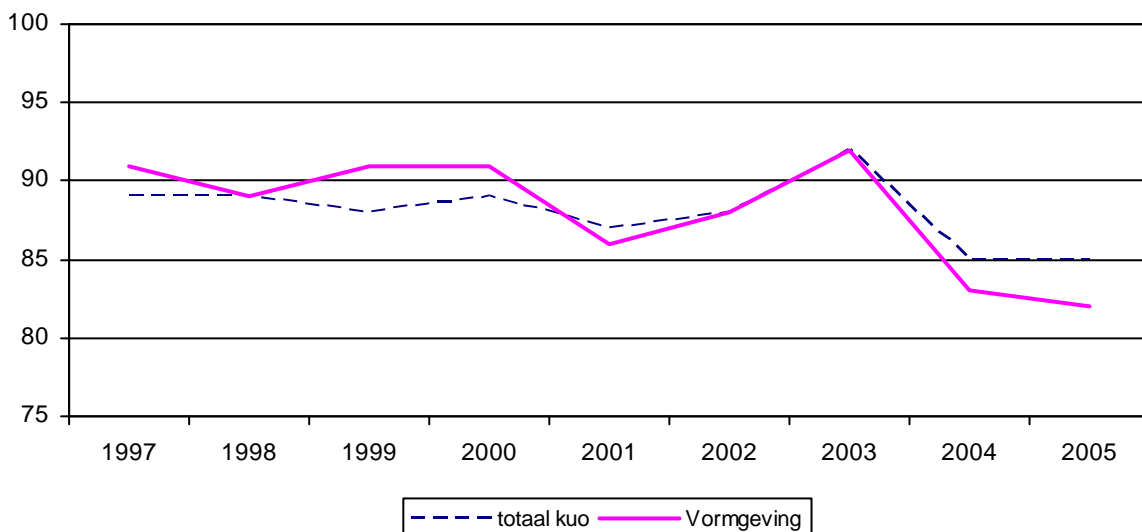
Ontwikkeling van de tevredenheid over de opleidingskeuze, Autonome Beeldende Kunst 1997-2005 (% zou opnieuw dezelfde opleiding kiezen)

Wat de tevredenheid over de opleidingskeuze betreft, toont figuur 5.4a dat deze tevredenheid voor het kuo als totaal tot 2003 vrij stabiel op een zeer hoog niveau lag, gevolgd door een daling in 2004 en een stabilisering op dit iets lagere, maar nog steeds hoge niveau in 2005. De tevredenheid van afgestudeerden Autonome Beeldende Kunst in de jaren 1997-2005 fluctueert sterk rond de gemiddelde ontwikkeling van het totale kuo.

Figuur 5.4b

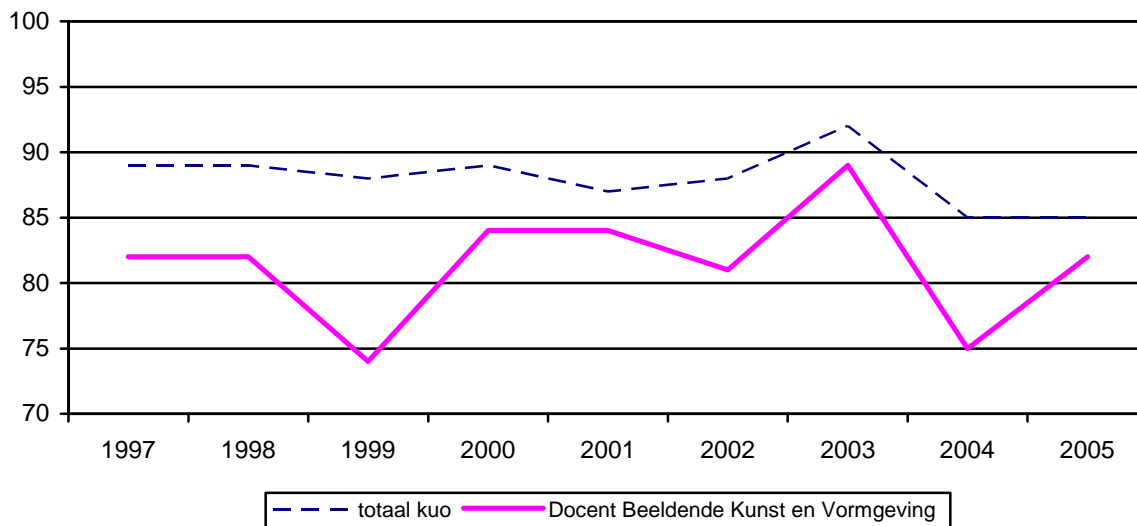
Ontwikkeling van de tevredenheid over de opleidingskeuze, Vormgeving 1997-2005 (% zou opnieuw dezelfde opleiding kiezen)

Figuur 5.4b laat zien dat de ontwikkeling van de tevredenheid over de opleidingskeuze bij afgestudeerden Vormgeving in grote lijnen het algemene beeld voor alle afgestudeerde kunstenaars volgt, met dien verstande dat de tevredenheid van afgestudeerden Vormgeving over de hele periode gezien (dus inclusief meting 2005) een licht dalende trend laat zien.

Figuur 5.4c

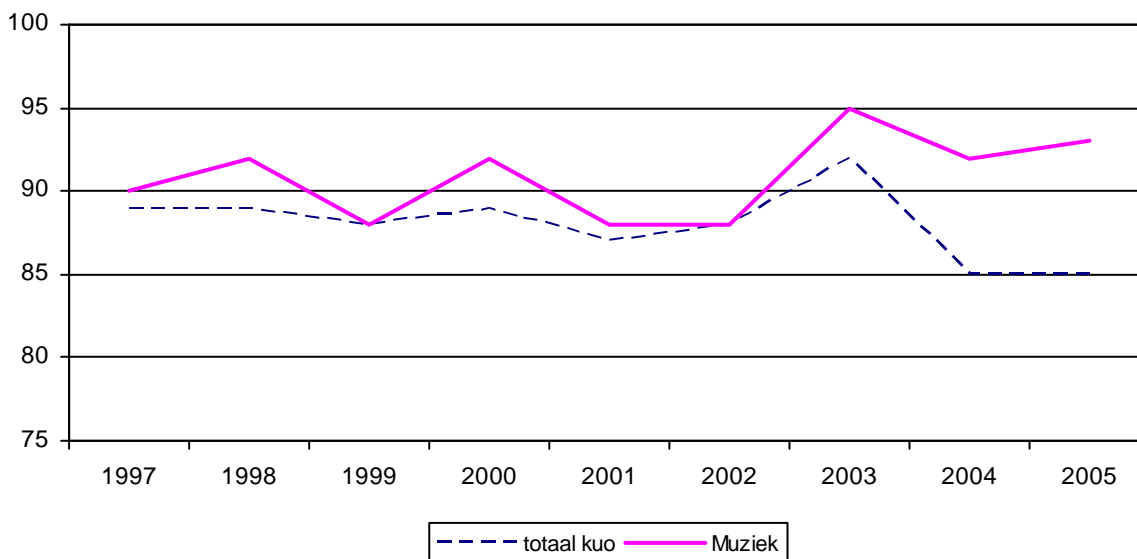
Ontwikkeling van de tevredenheid over de opleidingskeuze, Docent Beeldende Kunst en Vormgeving 1997-2005 (% zou opnieuw dezelfde opleiding kiezen)

In alle beschouwde jaren zijn afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving iets minder vaak – maar nog steeds in zeer ruime meerderheid - tevreden over de opleidingskeuze dan het gemiddelde voor afgestudeerden van kunstopleidingen (figuur 5.4c). De ontwikkeling van de tevredenheid van afgestudeerden Docent Beeldende Kunst en Vormgeving vertoont sterke fluctuaties: het aandeel van afgestudeerden die achteraf gezien opnieuw dezelfde opleiding zouden kiezen, schommelt van 74% in 1999 tot 89% in 2003.

Figuur 5.4d

Ontwikkeling van de tevredenheid over de opleidingskeuze, Muziek 1997-2005 (% zou opnieuw dezelfde opleiding kiezen)

Tot slot laat figuur 5.4d zien dat afgestudeerden Muziek doorgaans iets vaker tevreden zijn over hun opleidingskeuze dan het gemiddelde voor het kuo. Tot 2002 schommelt het aandeel van, achteraf bezien, tevreden studiekeizers rond 90%, om daarna zelfs nog iets verder te stijgen.